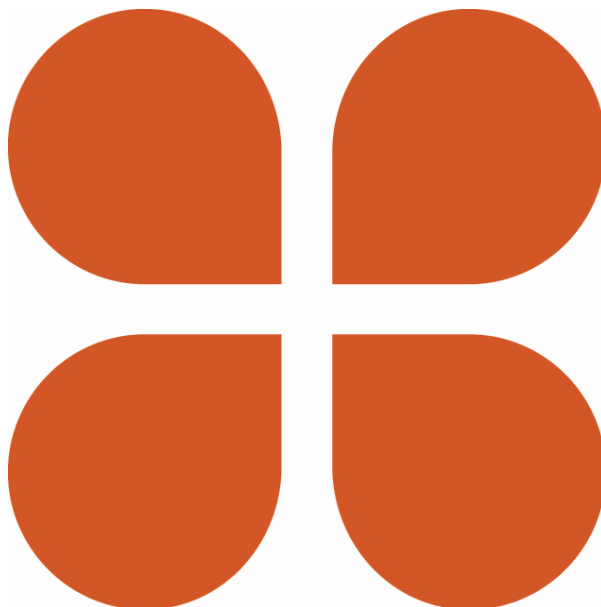

Rapport från Riksantikvarieämbetet

Regionalfondens finansiering av kulturmiljöprojekt inom besöksnäringen

Riksantikvarieämbetet 2017

Box 5405

114 84 Stockholm

www.raa.se

registrator@raa.se

Upphovsrätt för text och bild, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY,
erkännande 2.5 Sverige <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Innehåll

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	1
1.2 Motiv och utgångspunkter	2
1.3 Bedömningsgrunder	5
1.4 EU:s sammanhållningspolitik och ESI-fonderna.....	5
1.4.1 EU-fonder	5
1.4.2 Regionalfonden.....	6
1.5 Metod och genomförande	8
1.5.1 Dokumentstudier.....	8
1.5.2 Intervjuer.....	9
1.5.3 Enkätundersökning	9
1.6 Avgränsningar	10
1.7 Begreppsförklaring	10
1.8 Disposition.....	11
2. Kulturmiljöers betydelse för besöksnäringen	12
3. Kulturmiljöprojekt inom regionalfonden.....	14
3.1 Få söker och beviljas medel till kulturmiljö med koppling till besöksnäring.....	14
3.2 Höga krav och otillräckliga förutsättningar leder till få projekt.....	22
4. Slutsatser och utvecklingsområden	28
5. Referenser	32

Bilagor

1. Karta över regionalfonden
2. Enkätresultat: kulturmiljöaktörers förutsättningar att söka medel ur regionalfonden
3. Beviljade kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäringen 2007–2015

Sammanfattning

Kulturmiljöarbetet lyfts på EU-nivå som en möjliggörande kraft i genomförandet av det regionala tillväxtarbetet. EU:s struktur- och investeringsfonder kan därför betraktas som ett viktiga instrument för att bevara, använda och utveckla kulturmiljöer i Sverige.

Det övergripande syftet med denna studie har varit att undersöka orsaker till att relativt lite EU-medel fördelas till kulturmiljöer som är besöksmål inom ramen för regionalfonden. Regionalfonden är en av EU:s struktur- och investeringsfonder och sett utifrån ett internationellt perspektiv ligger Sverige under genomsnittet avseende den nationella fördelningen från regionalfonden till kultur, kulturarv och turism¹. Likaså ligger Sverige lågt i jämförelse med andra länder när det gäller den offentliga budget som avsätts för besöksnäringen.²

Utvärderingen har undersökt hur kulturarv och kulturmiljö hanterats i regionalfondens programskrivningar och om attityder och kunskap hos politiker och tjänstemän om kulturmiljöers tillväxtpotential har påverkat medelstildelningen. Vidare har utvärderingen tittat närmare på vad som kännetecknar de kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäringen som beviljats medel samt kulturmiljöaktörers inställning och förutsättningar att ansöka om medel från regionalfonden.

I regionalfondsprogrammen finns få skrivningar kopplade till kulturmiljö vilket kan tolkas som att projekt med utgångspunkt i kulturmiljöarbete har sämre förutsättningar för finansiering från fonden. Utvärderingen visar dock att medelstildelningen till kulturmiljöprojekt med anknytning till besöksnäring inte är beroende av att det finns skrivningar om kulturmiljö. Det som påverkar tilldelningen är snarare vilken vikt kulturmiljöer tillskrivs i tillväxtarbetet på regional nivå. Intresset för kulturmiljöer är något som återspeglas i regionala tillväxtstrategier och även i intervjuer med regionalt tillväxtansvariga. I regioner där kulturarv och kulturmiljö värderas högt tenderar även kulturmiljöaktörers intresse att söka medel att öka.

Utvärderingens resultat visar också att många kulturmiljöaktörer inom besöksnäringen vill utveckla sin verksamhet inom områden som kan finansieras av den regionala

¹ Breakdown of EU Structural Funds by Theme and Member State for the programming period 2007–2013, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/Country-Level/Breakdown-Of-The-Available-Funds-By-Theme-For-2007/w597-agi6>, European commission (hämtad 2016-12-28).

² Rank 101 av 141 enligt World Economic Forum, Travel and Tourism Competiveness Report 2015 – growth through stocks, Geneve, 2015.

utvecklingsfonden men få kulturmiljöaktörer söker medel från fonden. Därför är det även få som erhåller medel.

Att få kulturmiljöaktörer söker medel från regionalfonden kan förklaras av att det ställs höga krav på en projektansökan. Utöver projektets innehåll måste även framtida förvaltning och tillämpning av kommande resultat att framgå. En annan utmaning är att det krävs god finansiell och administrativ kapacitet och offentlig medfinansiering. EU-kommissionen ställer denna programperiod även hårdare krav på att projektet ska generera mätbara resultat och direkta tillväxteffekter. De höga kraven gör att det för många små kulturmiljöaktörer är svårt att ingå i ett EU-finansierat projekt. Resultaten visar dock att kulturmiljöer som är regionalt förankrade och har god administrativ och finansiell kapacitet borde ha goda möjligheter att erhålla medel från fonden.

En framgångsfaktor är att samverka genom kluster. Över hälften av de beviljade kulturmiljöprojekten denna programperiod, ägs och bedrivs genom klusterverksamhet eller samverkansorgan. Ytterligare en framgångsfaktor är innovativa kulturmiljöprojekt som framkommit genom branschöverskridande samarbeten.

Resultaten av denna utvärdering visar att om synen på kulturmiljö som en tillväxtresurs stärktes i det regionala utvecklingsarbetet skulle sannolikt antalet projektansökningar öka. Ett annat sätt att öka antalet kulturmiljöprojekt skulle kunna vara genom att fler kulturmiljöaktörer samarbetar med näringsliv, universitet och högskola. Samverkan kulturmiljöaktörer emellan är också viktigt och en förutsättning för klusterbildning. Riksantikvarieämbetet, läns museer, länsstyrelser och regionala turistorganisationer är exempel på offentliga aktörer som kan initiera och driva på en sådan utveckling.

1. Inledning

Riksantikvarieämbetet är en myndighet som verkar för att målet för den regionala tillväxtpolitiken uppnås och för att lyfta kulturmiljöers möjliggörande kraft i tillväxtarbetet.³ I Riksantikvarieämbetets strategi för regional tillväxt framhålls EU-fonderna som viktiga instrument för att bevara, använda och utveckla kulturmiljöer som en del av den regionala tillväxtarbetet. Myndighetens målsättning fram till 2020 är att öka antalet och andelen projekt med kulturmiljökoppling som finansieras av EU-medel, denna utvärdering är en del av detta arbete.⁴

Den europeiska regionala utvecklingsfonden, härnäst kallad regionalfonden, är en EU-fond som syftar till att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen i Europa. Siffror från EU-kommissionen visar att Sverige under föregående programperiod 2007–2013 tilldelat endast 1,9 procent av EU:s strukturfonders⁵ totala budget på motsvarande 14,6 miljarder kronor, till kultur, kulturarv och turism.⁶ Denna nivå ligger relativt långt under EU-genomsnittet och i denna utvärderingsrapport undersöks orsakerna till den förhållandevis låga medelstilldelningen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med denna utvärdering har varit att undersöka orsaker till att relativt lite EU-medel fördelas till kulturmiljöer som är besöksmål inom ramen för regionalfonden.

Utvärderingen har tagit sin utgångspunkt i följande frågeställningar:

- Har kulturarv och kulturmiljö hanterats i regionalfondens programskrivningar, över tid och mellan regioner, och påverkar detta medelstilldelningen till kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäring?

³ SFS, Förordning (2007:713) om regionalt tillväxtarbete. Stockholm: Näringsdepartementet.

⁴ Riksantikvarieämbetet, Stärka kulturmiljöarbetet i den regionala utvecklingen - Strategi för Riksantikvarieämbetets medverkan i det regionala tillväxtarbetet och EU:s sammanhållningspolitik 2014-2020. Riksantikvarieämbetet, 2015.

⁵ Beräkningen bygger på budgeten för regionalfonden och Socialfonden

⁶ Breakdown of EU Structural Funds by Theme and Member State for the programming period 2007–2013, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/Country-Level/Breakdown-Of-The-Available-Funds-By-Theme-For-2007/w597-agi6>, European commission (hämtad 2016-12-28); Statens kulturråd, Redovisning av projekt med kulturanknytning I EU:s strukturfonder 2013. Statens kulturråd, 2014, sid. 9.

- Har attityder och kunskap hos politiker och tjänstemän om kulturmiljöers potential för tillväxt haft någon påverkan vid fördelning av medel och vid programmens utformning?
- Vad kännetecknar de kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäringen som beviljats respektive inte beviljats medel från regionalfonden?
- Vilken inställning och vilka förutsättningar finns hos kulturmiljöaktörer med koppling till besöksnäringen att ansöka om medel från regionalfonden?

1.2 Motiv och utgångspunkter

På ett övergripande plan har utvärderingen utgått från de nationella målen för kulturmiljöarbetet som bland annat innebär att statliga insatser ska främja ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas⁷. Riksantikvarieämbetet ska även verka för att målet för den regionala tillväxtpolitiken uppnås.⁸ I Riksantikvarieämbetets strategi för regional tillväxt presenteras två övergripande mål:

- antalet kulturmiljöprojekt som stöds av struktur- och investeringsfonderna har ökat 2014–2020 jämfört med förra programperioden, och
- andelen struktur- och investeringsfondsmedel som tillfaller kulturmiljöarbete har ökat 2014–2020 jämfört med förra programperioden.⁹

Kulturmiljöarbete som instrument för tillväxt

Kulturmiljöarbetet anses vara en erkänt möjliggörande kraft i genomförandet av det regionala tillväxtarbetet. På EU-nivå framhålls i "En integrerad kulturavsnittsstrategi för Europa"¹⁰ att EU:s sammanhållnings- och landsbygds politik kan fungera som ett verktyg för att bevara, använda och utveckla kulturmiljöer, stödja kulturella och kreativa näringar och

⁷ Målen innebär att de statliga insatserna ska främja: (1) ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas, (2) människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön, (3) ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser, (4) en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen. Målen ska även inspirera och vägleda politiken i kommuner och landsting.

⁸ SFS, Förordning (2007:713) om regionalt tillväxtarbete. Stockholm: Näringsdepartementet.

⁹ Riksantikvarieämbetet, Stärka kulturmiljöarbetet i den regionala utvecklingen - Strategi för Riksantikvarieämbetets medverkan i det regionala tillväxtarbetet och EU:s sammanhållningspolitik 2014-2020. Riksantikvarieämbetet, 2015.

¹⁰ Europeiska kommissionen, En integrerad kulturavsnittsstrategi för Europa. Bryssel, 2014.

finansiera grund- och vidareutbildning av kulturarbetare. EU-kommissionen lyfter kulturarvet som en strategisk resurs för Europa och menar att regionalfonden utgör en viktig finansieringskälla i arbetet med att bevara och utveckla kulturmiljöer, inte minst för att länderna i EU ska kunna bygga upp en långsiktigt hållbar kulturarvsturism. Enligt kommissionen bör investeringar i kultur och kulturarv vara en integrerad del i ländernas strategier för en långsiktig hållbar ekonomisk utveckling och tillväxt.¹¹

Kulturmiljöarbete har stor påverkan på rese- och upplevelseturism och är därmed intressant ur ett tillväxtperspektiv. Det märks inte minst på den omsättning som genereras av besöksnäringen. Enligt Tillväxtverkets årliga sammanställning av utländska besökares aktiviteter i Sverige uppgav över hälften av besökarna att de besökt kulturmiljöer i form av museer, slott, byggnader, monument, gått på sightseeing eller utflykt under 2014.¹²

Relativt lite EU-medel tilldelas projekt med anknytning till kulturmiljö och turism

Sett ur ett internationellt perspektiv ligger Sverige under EU-genomsnittet avseende den nationella medelstildelningen från EU:s strukturfonder¹³ till kultur, kulturarv och turism. För 2007–2013 låg medelstildelningen till området i genomsnitt på cirka 2,9 procent för respektive EU-land. Det kan jämföras med de 1,9 procent som Sverige fördelade.¹⁴ Sammanlagt har cirka 1,1 procent av regionalfondens medel gått till kultur under denna period.¹⁵

I diagram 1 redovisas respektive EU-lands andel av regionalfonden till kultur, kulturarv och turism. Sverige hör till ett av de nio länder där mindre än två procent av den totala budgeten gått till kultur, kulturarv eller turism.

¹¹ European Commission, Towards an integrated approach to cultural heritage for Europe, Unication from the commission from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions, Brussels, 2014.

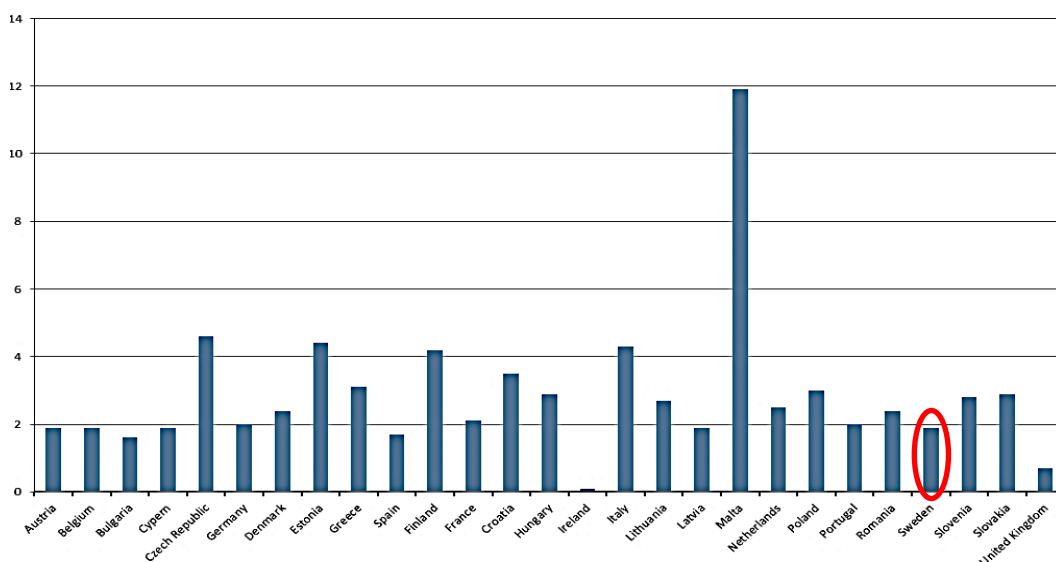
¹² Utländska besökares aktiviteter, <https://tillvaxtverket.se/statistik/vara-undersokningar/resultat-fran-turismundersokningar/2015-03-10-utlandska-besokares-aktiviteter.html> Tillväxtverket (hämtad 2016-12-19).

¹³ Beräkningen bygger på budgeten för regionalfonden och socialfonden.

¹⁴ Breakdown of EU Structural Funds by Theme and Member State for the programming period 2007–2013, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/Country-Level/Breakdown-Of-The-Available-Funds-By-Theme-For-2007/w597-agi6>, European commission (hämtad 2016-12-28).

¹⁵ Samlad lägesrapport per 2015-12-31, Programperioden 2007–2013, Tillväxtverket.

Diagram 1. Andel av medlen från EU:s strukturfonder¹⁶ till kultur, kulturarv och turism i förhållande till total budget för respektive land under 2007–2013.

Källa: EU-kommissionen

Besöksnäringen är beroende av stöd från det offentliga

Sverige lyfts fram som ett land med goda förutsättningar för att utveckla turismnäringen. Enligt World Economic Forum placeras Sverige förhållandevis väl utifrån konkurrens och attraktionskraft.¹⁷ De framhåller dock att besöksnäringen i jämförelse med andra länder har låg prioritet hos den svenska regeringen,¹⁸ och att den offentliga budget som avsätts för ändamålet är relativt låg.¹⁹ Enligt besöksnäringens nationella strategi för svensk turism framhålls detta som ett problem då besöksnäringen är starkt beroende av samspelet mellan det privata och det offentliga. Det beror på att besökarnas upplevelser i hög grad byggs kring platser och tjänster som utvecklas och tillhandahålls av det offentliga, som till exempel transporter och infrastruktur, attraktiva stads- och kulturmiljöer, rekreationsområden och lokal offentlig service.²⁰

¹⁶ Beräkningen bygger på budgeten för regionalfonden och Socialfonden

¹⁷ Internationellt index över turism som årligen görs av 141 länder, World Economic Forum, Travel and Tourism Competiveness Report 2015 – growth through stocks, Geneve, 2015.

¹⁸ Rank 77 av 141 enligt World Economic Forum, Travel and Tourism Competiveness Report 2015 – growth through stocks, Geneve, 2015.

¹⁹ Rank 101 av 141 enligt World Economic Forum, Travel and Tourism Competiveness Report 2015 – growth through stocks, Geneve, 2015.

²⁰ Svensk Turism AB, Strategi 2020 – Nationell strategi för svensk besöksnäring, hållbar tillväxt för företag och destinationer, 2010.

1.3 Bedömningsgrunder

I detta avsnitt presenteras utvärderingens bedömningsgrunder. Dessa möjliggör en bedömning av utvärderingens iakttagelser mot de krav eller önskvärda tillstånd för utvärderingens frågeställningar.

EU-kommissionen lyfter fram att regionalfonden kan ses som en viktig finansieringskälla i arbetet med att bevara och utveckla kulturmiljöer, och för att kunna bygga upp en långsiktigt hållbar kulturarvsturism.²¹ Mot denna bakgrund bedömer Riksantikvarieämbetet att projekt med anknytning till kulturmiljö och turism borde ha goda möjligheter att få medel från regionalfonden.

Kulturmiljöer är viktiga för regionernas attraktionskraft och är därmed intressanta ur ett tillväxtperspektiv. Det märks inte minst på den omsättning som genereras av besöksnäringen.²² Detta är något som har uppmärksammats i flera olika sammanhang och därför är det rimligt att anta att de som beslutar om och fördelar regionalfondens medel har kännedom om kulturmiljöers potential för tillväxt.

Med utgångspunkt i att regionalfonden under föregående programperiod (2007–2013) har finansierat projekt för att utveckla kulturmiljöer bedömer Riksantikvarieämbetet att kännedomen om möjligheten att söka medel ur fonden borde vara utbredd bland kulturmiljöaktörer.

1.4 EU:s sammanhållningspolitik och ESI-fonderna

I avsnittet nedan presenteras kortfattat EU:s struktur- och investeringsfonder (ESI) med fokus på regionalfonden. För ytterligare information om regionalfonden hänvisas till bilaga 1.

1.4.1 EU-fonder

EU:s struktur- och investeringsfonder, och de sammanhållningspolitiska medel som fördelas genom dessa fonder, utgör den näst största posten i unionens budget. För programperioden

²¹ European Commission, Towards an integrated approach to cultural heritage for Europe, Unication from the commission from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions, Brussels, 2014.

²² Svensk Turism AB, Strategi 2020 – Nationell strategi för svensk besöksnäring, hållbar tillväxt för företag och destinationer, 2010.

2014–2020 uppgår den till cirka 3 200 miljarder kronor.²³ För Sveriges del finns en total budget på 67 miljarder kronor.²⁴

Sverige deltar i följande fyra ESI-fonder:

Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) stärker regionernas konkurrenskraft och utvecklar näringslivet.

Europeiska socialfonden (ESF) förstärker och utvecklar den nationella arbetsmarknadspolitiken.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Landsbygdsprogrammet) innehåller stöd och ersättningar för att utveckla landsbygden.

Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) ger stöd för att utveckla vattenbruk och hållbart fiske.²⁵

1.4.2 Regionalfonden

Regionalfonden består av åtta regionala strukturfondsprogram, 14 Interregprogram²⁶ och ett nationellt regionalfondsprogram. Se figur 1 för en sammanställning av programmen.

De regionala strukturfondsprogrammen har som övergripande mål att arbeta för en ökad tillväxt och sysselsättning. Insatserna ska utveckla näringslivet i hela landet inom innovation, entreprenörskap och grön ekonomi. För varje program har särskilda prioriteringar tagits fram av den enskilda regionen tillsammans med den svenska regeringen. Prioriteringarna baseras på kommissionens utpekade tematiska mål²⁷ och utgår från respektive regions förutsättningar och behov. Programmen fördelar cirka åtta miljarder kronor till projekt som syftar till att skapa arbetstillfällen och ökad tillväxt i hela Sverige under programperioden 2014–2020.²⁸

²³ Europeiska kommissionen, En introduktion till EU:s sammanhållningspolitik 2014–2020. Bryssel, 2014.

²⁴ I de 67 miljarderna är inte Interregprogrammets budget inräknad. Källa: Om EU:s struktur- och investeringsfonder, <http://eufonder.se/om-eufonder.se/om-eus-struktur--och-investeringsfonder.html> EU-fonder (hämtad 2016-09-01).

²⁵ Om EU:s struktur- och investeringsfonder, <http://eufonder.se/om-eufonder.se/om-eus-struktur--och-investeringsfonder.html> EU-fonder (hämtad 2016-09-01).

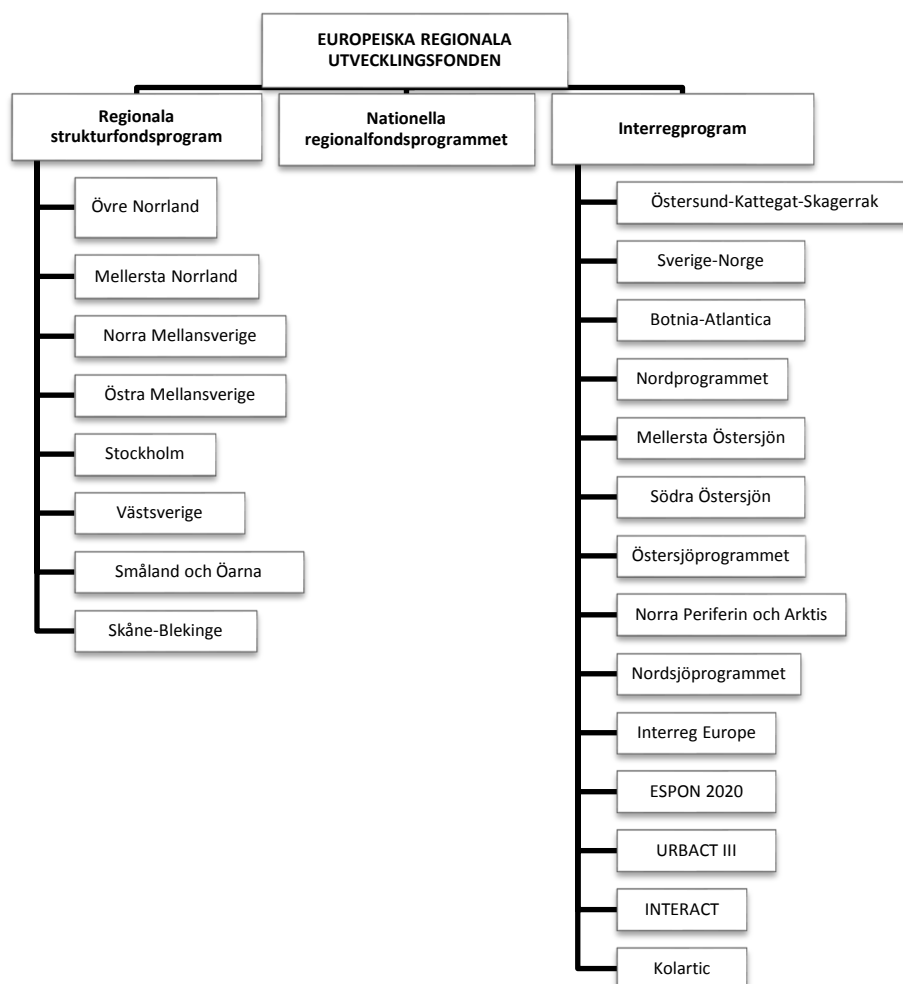
²⁶ Interreg handlar om att utveckla samarbetet över nationsgränserna.

²⁷ Av de tematiska mål som EU-kommissionen tagit fram för EU-fonderna, stödjer regionalfonden följande mål: Forskning, teknisk utveckling och innovation; Förbättra tillgången till och användandet av informations- och kommunikationsteknik; Stärka små och medelstora företags konkurrenskraft; Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi. Källa: Om regionalfonden, <https://eufonder.se/regionala-utvecklingsfonden.html> (hämtad 2017-01-31).

²⁸ EU i Sverige, <http://eu.tillvaxtverket.se/kunskapsbanken/euisverige.4.703a861f1468c027141640c4.html> Tillväxtverket (hämtad 2016-04-24).

Interregprogrammen riktar sig till projekt mellan olika länder och syftar till att utveckla olika geografiska områdens potential. Även inom dessa program finns prioriterade områden utpekade av kommissionen och den svenska regeringen. Den sammanlagda budgeten för Interregprogrammen under programperioden 2014–2020 är 19 miljarder kronor som investeras i samtliga medverkande länder.²⁹ I de flesta programmen är specifika geografiska områden utpekade medan andra program omfattar hela EU. Även länder som inte tillhör EU kan delta i vissa program.³⁰

Figur 1. Sammanställning av regionalfondens olika program.

²⁹ Om EU:s struktur- och investeringsfonder, <http://eufonder.se/om-eufonder.se/om-eus-struktur--och-investeringsfonder.html> EU-fonder (hämtad 2016-09-01).

³⁰ Interreg är uppbyggd utifrån tre typer av samarbeten: gränsregionala samarbetsprogram (Interreg A), transnationella samarbetsprogram (Interreg B) och interregionala samarbetsprogram (Interreg C). Källa: Interregprogrammen, <http://eufonder.se/regionala-utvecklingsfonden/interregprogrammen.html> EU-fonder (hämtad 2016-04-24).

Varje program har en förvaltande myndighet som administrerar ansökningsomgångarna och godkänner de projektansökningar som uppfyller de formella kraven. Inom strukturfondsprogrammen är det Tillväxtverkets åtta regionala kontor som ansvarar för ansökningsomgångarna och inom Interregprogrammen kallas motsvarande instans för sekretariat. Utöver den förvaltande myndigheten finns en prioriterande instans som väljer ut de projekt som ska beviljas medel. Inom strukturfondsprogrammen består den prioriterande instansen av strukturfondspartnerskapen och inom Interreg är det styrkommittéer.³¹ Utöver de formella krav som ställs på projektansökningarna ska även projekten uppfylla EU:s utpekade horisontella kriterier för ESI-fonderna. Dessa kriterier är: (1) bättre miljö, (2) jämställdhet, samt (3) lika möjligheter och ickediskriminering.³²

1.5 Metod och genomförande

1.5.1 Dokumentstudier

För att besvara frågan om de olika programskrivningarna har påverkat medelstillelningen och vad som kännetecknar de projekt som beviljats medel har dokumentstudier genomförts. Avsikten med dokumentstudierna har varit att få en helhetsbild över hur programkontoren hanterat begreppen kulturarv och kulturmiljö i sina skrivningar över tid och mellan regioner. De dokument som varit relevanta är programskrivningar för respektive strukturfondsprogram och Interregprogram, för programperioderna 2007–2013 samt 2014–2020.

För att få en bättre uppfattning kring vilken kunskap regionerna har om kulturmiljöers potential för tillväxt har en genomgång gjorts av samtliga regioners aktuella utvecklingsplaner och strategier.

För att kartlägga antalet kulturmiljöprojekt som beviljats medel inom regionalfonden har Kulturrådets årliga sammanställning av projekt med kulturanknytning från år 2007 till 2015 använts som underlag. De projekt som valts ut för denna studie är kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäringen, dvs. projekt med en verksamhet i anslutning till en kulturmiljö eller ett kulturarv och vars projektidé syftar till att utveckla eller tillgängliggöra ett besöksmål.

³¹ För en bättre överblick kring hur de regionala strukturfondsprogrammen respektive Interregprogrammen är uppbyggda, deras ansvarsfördelning och beslutsnivåer hänvisas till bilaga 1.

³² Handbok för EU-projekt, <https://tillvaxtverket.se/vara-tjanster/guider-och-vagledningar/handbok-for-eu-projekt.html>, Tillväxtverket (hämtad 2017-01-03).

1.5.2 Intervjuer

För att inhämta information om attityder och kunskap om hur kulturmiljöer anses bidra till tillväxt har sammanlagt sju intervjuer genomförts med företrädare för olika programkontor, såväl regionala strukturfondsprogram som Interregprogram.³³ Dessutom har två intervjuer genomförts med personer som haft regionalt utvecklingsansvar på länsstyrelse och region. Slutligen har tre intervjuer genomförts med beslutande instans.³⁴ Avsikten med intervjuerna har varit att bättre förstå hur prioriteringar och attityder styr programkontorens beslut rörande medelstillelningen. Urvalet av programkontoren har även baserats på huruvida de enskilda programmen valt att inkludera kulturmiljöarbete som ett prioriterat område i programbeskrivningen eller inte. Båda grupperna har studeras.

För att komplettera svaren i enkätundersökningen genomfördes även två intervjuer med företrädare för regionala turistorganisationer. Syftet med dessa intervjuer var att få en ökad förståelse för på vilket sätt företrädare för besöksnäringen anser att kulturmiljöaktörer bidrar till tillväxt.

1.5.3 Enkätundersökning

För att få klarhet i kulturmiljöaktörers förutsättningar och inställning att ansöka om medel från regionalfonden har en enkätundersökning genomförts riktad till kulturmiljöaktörer med koppling till besöksnäring. Enkätundersökningen har genomförts av Ramböll på uppdrag av Riksantikvarieämbetet. Enkäten skickades ut till sammanlagt 200 geografiskt spridda kulturmiljöaktörer med publika besöksmål bestående av historiska kulturmiljöer. Enkäten hade en svarsfrekvens på 61 procent. Enkätfrågor och svar redovisas i bilaga 2.

Enkätens urval grundades dels på uppgifter om antal besök till olika kulturmiljöer enligt Tillväxtverkets besöksmålsdatabas för åren 2009–2011, dels på den officiella museistatistiken för 2014.³⁵ Dessutom kontaktades samtliga läns museer kring eventuella förslag på ytterligare besöksmål utöver de kulturmiljöer som listats utifrån befintligt underlag. I urvalet togs hänsyn till att de inräknade aktörerna bedömdes vara viktiga för kulturmiljöarbetet och ansågs bidra till kulturmiljönyttan. Enkäten riktar sig huvudsakligen till besöksmål med fler än 10 000 besök per år då de bedömdes ha en bättre finansiell kapacitet och regional förankring och därmed ha förutsättningar att kunna ansöka om EU-medel.

³³ Programkontoren Norra Mellansverige, Östra Mellansverige, Skåne-Blekinge, Norra Periferin och Arktis, Interreg Nord samt Botnia Atlantica.

³⁴ Intervjuer har genomförts dels med en ledamot för ett strukturfondspartnerskap och dels två ledamöter för styrkommittéer.

³⁵ Myndigheten för kulturanalys, Museer 2014: Kulturfakta 2015:1, Stockholm, 2015.

1.6 Avgränsningar

Av EU:s struktur- och investeringsfonder har i denna studie enbart regionalfonden studerats. Landsbygdsprogrammet, Socialfonden samt Havs- och fiskerifonden har inte varit del av undersökningen. Att Socialfonden samt Havs- och fiskerifonden inte ingått i undersökningen beror på att endast en liten del av medlen inom dessa fonder gått till kulturmiljöaktörer med besöksmål. När det gäller Landsbygdsprogrammet är medelsfördelningen till kulturmiljöarbete inom ramen för Landsbygdsprogrammet och LEADER ett väldokumenterat fält och projekt relaterande till kulturmiljöarbete har inom ramen för detta program haft en förhållandevis hög tilldelning.³⁶

Syftet med denna studie har inte varit att utvärdera hela regionalfonden då det nationella regionalfondsprogrammet inte varit en del av undersökningen. Denna avgränsning grundar sig på att det nationella programmet syftar till att *komplettera* de insatser som genomförs i de åtta regionala strukturfondsprogrammen.

I utvärderingen har programperioderna 2007–2013 och 2014–2020 studerats då dessa tidsperioder bedömts som tillräckliga för att få en bild av hur prioriteringar och medelsfördelning har förändrats över tid och mellan regioner.

I studien har inte några andra delar av tillväxtarbete som kan kopplas till kulturmiljö tagits med, som exempelvis digitalisering, rådgivning, landskapsvård eller hantverkstjänster. Fokus har legat på kulturmiljöarbete som kan kopplas till besöksnäringen. Avgränsningen har gjorts eftersom besöksnäringen har en erkänt viktig roll i tillväxtarbetet.

1.7 Begreppsförklaring

Kulturmiljöarbete – avser all verksamhet som utgår från miljöns kulturhistoriska dimension. Det vill säga en verksamhet där kulturmiljö används som en utgångspunkt och med avsikten att undersöka, vårda, skydda, utveckla samt förmedla kunskap om kulturhistoriska företeelser och deras värden. Många olika myndigheter, organisationer och aktörer är verksamma inom kulturmiljöarbetet: bland andra Riksantikvarieämbetet, länsstyrelser, regionala och kommunala museer, kommuner, privata företag samt aktörer inom civilsamhället, till exempel hembygdsföreningar.³⁷

³⁶ Se Jordbruksverkets årsrapporter och utvärderingar för programperioden 2007–2013.

³⁷ Riksantikvarieämbetet, Plattform Kulturhistorisk värdering och urval - Grundläggande förhållningssätt för arbete med att definiera, värdera, prioritera och utveckla kulturarvet. Stockholm, 2015.

Kulturmiljöer som är besöksmål – avser i denna undersökning besöksmål som utgör historiska kulturmiljöer. Besöksmålen kan även vara miljöer med flyttade byggnader som exempelvis Skansen. Däremot räknas inte museer, om de endast utgörs av en museibyggnad som byggts för att inrymma samlingar. Arbetslivsmuseer, historiska stadskärnor eller kulturresevat är några exempel på besöksmål som utgörs av historiska kulturmiljöer.

Kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäring – avser i denna undersökning projekt där publika kulturmiljöer används som utgångspunkt och där det finns intentioner att undersöka, vårda, skydda, utveckla eller förmedla kunskap om kulturhistoriska företeelser och deras värden. Projekten ska ha en verksamhet i anslutning till en kulturmiljö eller ett kulturarv och vars projektidé syftar till att utveckla eller tillgängliggöra ett besöksmål.

1.8 Disposition

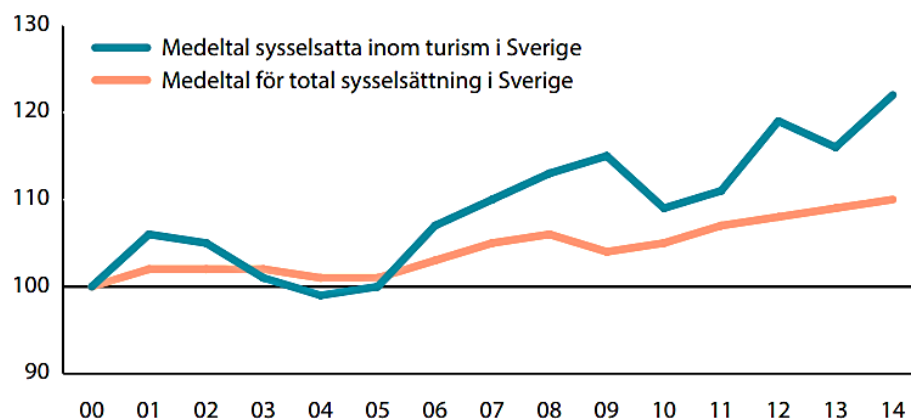
Denna rapport disponeras enligt följande:

- Kapitel 1 innehåller en inledning, syfte, motiv och bedömningsgrunder. Dessutom finns en kort redogörelse som beskriver regionalfonden, metoder för genomförande, utvärderingens avgränsning samt en begreppsförklaring.
- Kapitel 2 redovisar kulturmiljöers betydelse för tillväxt och besöksnäringen.
- Kapitel 3 består av en analys av det underlag som samlats in genom enkäter, intervjuer och dokumentstudier.
- Kapitel 4 innehåller slutsatser och utvecklingsområden.

2. Kulturmiljöers betydelse för besöksnäringen

Svensk turism är en näring med hög tillväxt.³⁸ Enligt Tillväxtverkets beräkningar var cirka 159 000 personer sysselsatta inom turistnäringen 2014 och under 2015 hade denna siffra ökat till drygt 165 000 personer, se diagram 2.³⁹ Samtidigt som sysselsättningen minskar inom många traditionella basnäringar har antalet arbetade timmar inom turistnäringen ökat med nästan 17 procent sedan 2000. Turismens andel i svensk ekonomi var 2,7 procent 2015, vilket är högre än för jordbruk, skogsbruk, yrkesfiske och livsmedelsindustrin tillsammans.⁴⁰ Även EU-kommissionen har uppmärksammat Sveriges starka utveckling inom detta område och lyfter dess vikt för att skapa sysselsättning och tillväxt.⁴¹

Diagram 2. Index över sysselsättning inom turism jämfört med den totala sysselsättningsutvecklingen i Sverige. Index 2000 = 100

Källa: Tillväxtverket/SCB

³⁸ Beräkningarna är hämtade från satellitkontoberäkningar för turism. Här ingår branscherna Hotell och restaurang, Varuhandel, Fritidshus, Kultur, Sport, Nöje, Luftfart, Resebyråer, Turistservice, Taxi, Uthyrning, Övriga passagerartransporter, Järnväg och sjöfart. Källa: Tillväxtverket, Fakta om svensk turism 2015, Stockholm, 2016.

³⁹ Tillväxtverket, Fakta om svensk turism, Turismens effekter på ekonomi, export och sysselsättning samt volymer, beteenden, utbud och efterfrågan, 2014, sid.15

⁴⁰ Under 2015 växte turismens exportvärde (utländska besökarens konsumtion i Sverige) med 17,9 procent, motsvarande 17,1 miljarder kronor. Källa: Tillväxtverket, Fakta om svensk turism 2015, Stockholm, 2016, sid. 1 och 23.

⁴¹ Draft Thematic guidance fiche for des officers, Tourism, Version 2-19/03/2014, Relevant provisions in the legislations. European Council, 2014.

Tillväxtverkets gör återkommande undersökningar kring hur utländska besökare spenderar sin tid i Sverige. En stor andel av besökarna uppgav mellan åren 2011–2014 att de lagt tid på sightseeing, utflykter, besök byggnader, slott, monument eller museum. Aktiviteter med koppling till kulturmiljö står för sammanlagt cirka 29 procent av den totala tiden som de utländska turisterna lägger på olika aktiviteter. Skulle ett liknande konsumtionsmönster finnas bland inhemska turister är det hypotetiskt möjligt att cirka 29 procent av alla sysselsatta inom turism, omkring 46 000 personer, mellan åren 2011–2014 var sysselsatta inom besöksnäringens verksamhet som kan relateras till kulturmiljö och kulturarv.⁴²

Kultur och upplevelser har fått en ökad betydelse för regional utveckling och dess ekonomiska drivkrafter ses alltmer som en strategisk resurs i dagens samhälle. Kulturmiljöer och kulturarv används för regional profilering och marknadsföring och förväntas kunna bidra till regional utveckling och tillväxt. Förväntningarna är kopplade till livsmiljöfaktorer, befolkningsutveckling, näringslivets utveckling, dess lokalisering samt arbetsmarknadseffekter.⁴³

I den nationella strategin för svensk besöksnäring betonas att upplevelser och aktiviteter utgör en självklar och viktig del av besöket. Omsättningsmässigt bidrar företag med koppling till rekreation, kultur och sport med en relativt liten del till tillväxten, men för destinationsutvecklingen är dessa företag helt avgörande.⁴⁴ För att kulturarvet ska kunna bidra till destinationsutvecklingen krävs dock att denna resurs också förvaltas och utvecklas.⁴⁵

⁴² Beräkningen grundas på Tillväxtverkets siffror över utländska besökares andel besök fördelat på olika aktiviteter för åren 2011–2014. Utifrån fördelningen av samtliga aktiviteter har Riksantikvarieämbetet kunnat härleda att cirka 29 % av dessa kan kopplas till kulturmiljöaktiviteter (sightseeing/utflykter, byggnader/slott/monument m.m. och museum). Restaurangbesök/caféer/barer har inte tagits med i denna beräkning då det är något som nästan samtliga besökare förväntas ta del av oavsett aktivitet. Källa: Tillväxtverket, IBIS 2014 – Resultat från den nationella gränsundersökningen IBIS 2014, inkommande besökare i Sverige, Rapport 0188 Rev A, Stockholm, 2015.

⁴³ Riksantikvarieämbetet, Kulturarvet som resurs för regional utveckling – en kunskapsöversikt. Stockholm, 2002, sid. 8.

⁴⁴ Svensk Turism AB, Strategi 2020 – Nationell strategi för svensk besöksnäring, hållbar tillväxt för företag och destinationer, 2010.

⁴⁵ Riksantikvarieämbetet, Kulturarvskraft! – Riksantikvarieämbetets strategi för regional tillväxt 2011-2013. Stockholm, 2010.

3. Kulturmiljöprojekt inom regionalfonden

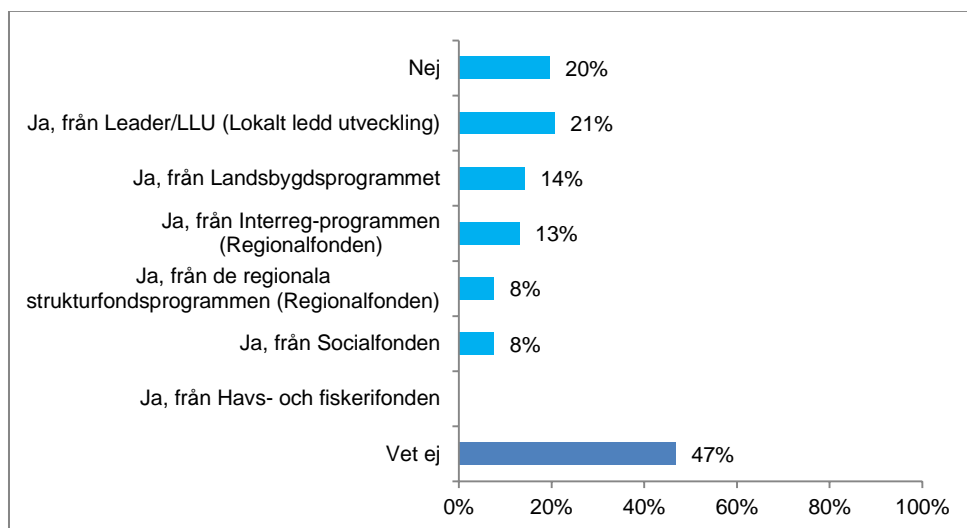
I detta kapitel presenteras resultatet av den genomförda studien. I första avsnittet presenteras antalet beviljade kulturmiljöprojekt och intresset hos kulturmiljöaktörer att ansöka om medel från regionalfonden. I andra avsnittet presenteras bakomliggande orsaker till varför så lite medel tilldelas kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäringen.

3.1 Få söker och beviljas medel till kulturmiljö med koppling till besöksnäring

Få kulturmiljöaktörer söker medel från den regionala utvecklingsfonden enligt intervjuer med företrädare för olika programkontor. Det är en bild som bekräftas av den enkätundersökning som riktades till 200 kulturmiljöaktörer med besöksmål inom ramen för denna utvärdering, se bilaga 2. Trots att många av de tillfrågade aktörerna förvaltar besöksmål med över 10 000 besök per år⁴⁶, var det endast 8 respektive 13 procent av respondenterna som kunde tänka sig att söka medel från regionalfondens strukturfondsprogram eller Interregprogrammen. Så många som nästan varannan, svarar "vet ej". Se diagram 3.

⁴⁶ 22 procent, det vill säga 25 respondenter, svarade att de har över 75 000 besök per år.

Diagram 3. Fördelning av enkätsvar på frågan: Planerar ni inom den närmaste treårsperioden att söka bidrag från EU för att utveckla ert/era besöksmål från någon av följande fonder? (N=92)

Trots att få är intresserade av att söka medel från regionalfonden är det många, åtta av tio, som känner till eller delvis känner till att det finns möjlighet att söka medel från EU.

Framförallt är det andra fonder och program som lockar, exempelvis

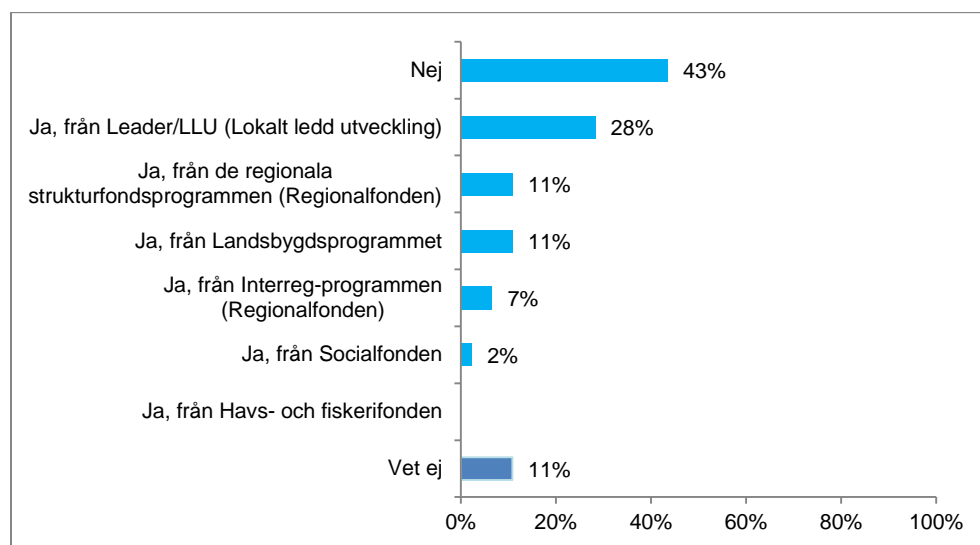
Landsbygdsprogrammet eller LEADER. Det är en bild som förstärks vid intervjuer med företrädare för programkontoren som förklarar att dessa program kan erbjuda finansiering för insatser inriktade mot att bevara eller underhålla kulturmiljöer till skillnad från regionalfonden där det enbart går att erhålla ersättning för insatser inriktade mot att utveckla och tillgängliggöra kulturmiljöer. Detta är något som har förändrats i och med denna programperiod 2014–2020. Under föregående programperiod 2007–2013 fanns det större möjligheter för att kulturmiljöer att erhålla ersättning för bevarandeinsatser inom regionalfonden.

Fördelningen av de som besvarat enkäten visar att majoriteten (70 av 92) har besöksmål med färre än 20 anställda. Enkätsvaren visar att flera av de tillfrågade kulturmiljöaktörerna erhållit medel från LEADER. Framförallt är det kulturmiljöaktörer med besöksmål som har över 20 anställda som fått EU-medel. Samtidigt svarade 36 procent (8 av 22) av respondenterna från denna grupp, att de inte känner till eller bara delvis känner till att det finns möjlighet att söka EU-bidrag för att utveckla verksamheten.

Av de som uppgett att de känner till EU-stöden svarade 18 procent (17 av 92) att de fått medel från regionalfonden medan drygt en fjärdedel (26 av 92) svarade att de fått medel

från Landsbygdsprogrammet eller LEADER. Ungefär hälften, 50 aktörer, svarade att de inte fått något EU-stöd alls eller inte visste om de fått EU-stöd. I diagram 4 redovisas fullständig fördelning av svaren.

Diagram 4. Fördelning av enkätsvar på frågan: Har ni fått bidrag från EU från någon av följande fonder? (N=92)

Skrivningar om kulturarv eller kulturmiljö i programmen har haft liten påverkan på medelstildelning

En sammanställning av innehållet i regionalfondsprogrammen visar att skrivningar om kulturarv och kulturmiljö ofta saknas helt eller skiljer sig mellan olika regionalfondsprogram men att det haft en marginell påverkan på medelstildelningen. Det finns en svag korrelation mellan huruvida regionalfondsprogrammen har lyft fram kulturmiljöer och kulturarv som en viktig tillväxtfaktor i relation till antalet kulturmiljöprojekt som beviljats medel.⁴⁷ Det kan tolkas som att program som lyft kulturmiljö och kulturarv inte märkbart har finansierat mer kulturmiljöprojekt än de program där dessa skrivningar saknas. De kulturmiljöprojekt med anknytning till besöksnäring som tilldelats medel söks ofta inom områden som *innovation*, *smart specialisering* eller *stärkande av små och medelstora företags konkurrenskraft*.

I tabell 1 redovisas en sammanställning av regionala strukturfondsprogram och Interregprogram för perioden 2007–2013, om de har skrivningar som rör kulturmiljö eller kulturarv, antal projekt som fått medel med bäring på kulturmiljö och besöksnäring och hur mycket pengar respektive projekt tilldelats.

⁴⁷ Tydligast koppling syns inom strukturfondsprogrammen med en korrelation på 0,69. Inom Interregprogrammen är den positiva korrelationen betydligt lägre på 0,36.

Regionalfondens finansiering av kulturmiljöprojekt

Tabell 1. Programskrivningar och medelsfördelning inom regionalfonden 2007–2013.

Regionala strukturfondsprogram 2007–2013

	Lyfter kulturmiljö/k ulturarv	Antal projekt	Total budget (MSEK)	Beviljade medel KM-projekt (MSEK)	Procent av budget
Övre Norrland	X	7	2 200	25,3	1,1
Mellersta Norrland		12	1 600	48,8	3,1
Norra Mellansverige	X	3	1 750	4,1	0,2
Östra Mellansverige		0	730	0	0
Västsverige		0	572	0	0
Stockholm		1	338	16,9	5,0
Småland och Öarna	X	3	607	11,1	1,8
Skåne-Blekinge	X	4	600	16,5	2,7
SUMMA	4	30	8 397	123	

Interregprogram 2007–2013*

	Lyfter kulturmiljö/ kulturarv	Antal projekt	Total budget (MSEK)	Beviljade medel KM projekt (MSEK)	Procent av budget
Öresund-Kattegat-Skagerrak		3	1 000	16,4	1,6
Sverige-Norge	X	6	335	8,4	2,4
Botnia Atlantica	X	4	274	6,9	2,6
Nord	X	1	297	5,4	1,7
Mellersta Östersjön	X	2	918	16,9	1,9
Södra Östersjön	X	2	549	24,6	4,4
Östersjöprogrammet		1	1 900	19,4	1,0
Norra Periferi och Arktis	X	2	315	8,4	2,5
Nordsjöprogrammet	X	0	1 200	0	0
URBACT II		1	477	4,1	0,8
Interreg IVC	X	1	2 900	13,4	0,4
SUMMA	8	23	10 165	124	

*I tabellen presenteras de 11 svenska Interregprogram som under programperioden har beviljat medel till kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäringen. Totalt ingick Sverige i 13 Interregprogram.

Det förekommer skrivningar om kultur i 4 av 8 regionala strukturfondsprogram för perioden 2007–2013. I Interregprogrammen finns tydligare skrivningar om kulturmiljö vilket omnämns i 8 av 14 program. Samtidigt hade 6 av 8 regionala strukturfondsprogram beviljat medel till kulturmiljöprojekt inom besöksnäringen och 10 av 11 Interregprogram beviljat medel till kulturmiljöprojekt.

Trots att det inom flera Interregprogram finns tydliga skrivningar om kulturmiljöer och kulturarv som en viktig tillväxtfaktor speglas detta inte i medelsfördelningen. Stockholm till exempel har tilldelat fem procent av sin totala budget till kulturmiljöprojekt med koppling till

besöksmål trots att länet inte framhåller kulturmiljö i sina skrivningar. Antalet kulturmiljöprojekt som beviljats finansiering från Interregprogrammen är färre än inom de regionala strukturfondsprogrammen. Under föregående programperiod 2007–2013 beviljades 30 projekt med koppling till kulturmiljöarbete och besöksnäring finansiering av de regionala strukturfondsprogrammen. Det kan jämföras med utfallet för Interregprogrammen som under samma programperiod beviljade medel till totalt 23 kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäring.

Under 2007–2013 beviljades totalt 123 miljoner kronor från de regionala strukturfondsprogrammen till kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäringen. Det motsvarande 1,5 procent av den totala budgeten.⁴⁸ Inom Interreg beviljades sammantaget 124 miljoner kronor. Av de Interregprogram som förvaltas i Sverige beviljades totalt 106 miljoner kronor, som även det motsvarar 1,5 procent av den totala budgeten.⁴⁹

Antalet kulturmiljöprojekt påverkas av regionernas syn på kulturmiljöers roll i tillväxtarbetet

Även om intresset, enligt enkätsvaren är generellt svalt bland kulturmiljöaktörer med koppling till besöksnäring att söka medel från regionalfonden är intresset större bland de som är verksamma i regioner där kulturmiljöer tillskrivs en viktig roll i tillväxtarbetet. Intervjuer och sammanställningen av beslutade medel visar att projekt med koppling till kulturmiljö och besöksnäring är fler i regioner som valt att lyfta fram kulturarvets roll i det regionala utvecklingsarbetet. I flera av de utvecklingsstrategier och planer som tagits fram för tillväxtarbetet på regional nivå lyfts behov kopplade till besöksnäring och kulturmiljö, bland annat fler samordnade satsningar, ökad tillgänglighet och ökad marknadsföring. Flera av de intervjuade företrädarna för programkontoren menar att innehållet i de regionala utvecklingsplanerna och strategierna till stor del även styr utformningen av Interregprogram och regionala strukturfondsprogram.

Det går dock att konstatera att även om kulturarv och kulturmiljö ses som viktiga komponenter för destinationsutveckling och tillväxt i många regionala strategier och utvecklingsplaner så är detta betydligt mindre framträdande i programskrivningarna för de regionala strukturfondsprogrammen. Enligt företrädare för programkontoren baseras dessa nästan uteslutande på kommissionens och regeringens utpekade tematiska mål. Här saknas

⁴⁸ Total budget för antalet beviljade projekt under föregående programperiod 2007–2013 var 8,7 miljarder kronor. Källa: Samlad lägesrapport per 2015-12-31, Programperioden 2007–2013, Tillväxtverket.

⁴⁹ För de gränsregionala och transnationella programmen har sammanlagt sju miljarder kronor beviljats under programperioden 2007–2013. Uppgifter om motsvarande budget för samtliga Interregprogram saknas i dagsläget. Källa: Tillväxtverket, Samlad lägesrapport per 2015-12-31, En investering för framtiden, Europeiska unionen, Europeiska regionala utvecklingsfonden, Programperioden 2007–2013, Östersund, 2016.

helt mål som direkt kan relateras till bevarande, användande eller utvecklande av kulturmiljö eller kulturarv. Möjligheten för kulturmiljöaktörer att ansöka om medel från de regionala strukturfondsprogrammen möjliggörs därför snarare av enskilda regioners tolkningar av de tematiska målen.

För närvarande pågår programperioden 2014–2020 och det går därmed inte att uttala sig om det totala utfallet för denna period. Det går däremot att iaktta att det under nuvarande programperiod är tre regioner i norra Sverige som valt att lyfta fram kulturmiljöer som en tillväxtresurs i sina regionala strukturfondsprogram.⁵⁰

I strukturfondsprogrammen från norra Sverige finns flera skrivningar som framhåller kulturmiljöns roll för att skapa en attraktiv boendemiljö och locka nya företag att etableras. Bilden förstärks genom intervjuer med regionalt utvecklingsansvariga i norra Sverige som beskriver omfattande strukturomvandling och regioner känsliga för konjunkturförändring.⁵¹ Flera av de intervjuade framhöll behovet av att bygga upp och utveckla nya branscher, däribland besöksnäringen, vilken här ses som en viktig resurs för ökad sysselsättning och jämställdhet. För att ge en bättre överblick över vilka program som lyfter kulturmiljö och kulturarv i sina skrivningar i nuvarande programperiod har en tabell sammanställts, se tabell 2.

⁵⁰ Dessa regioner är Övre Norrland, Mellersta Norrland och Norra Mellansverige.

⁵¹ Intervjuer med regionalt utvecklingsansvariga Länsstyrelsen Norrbotten 2016-11-1; kontor Norra Mellansverige 2016-09-12 och intervju styrkommitté Botnia-Atlantica 2016-11-03.

Tabell 2. Program som lyfter kulturmiljö eller kulturarv 2014–2020.

Strukturfondsprogram	Lyfter kulturarv/ kulturmiljö	Interregprogram	Lyfter kulturarv/ kulturmiljö
Övre Norrland	X	Öresund-Kattegat-Skagerrak	
Mellersta Norrland	X	Sverige-Norge	X
Norra Mellansverige	X	Botnia-Atlantica	X
Östra Mellansverige		Nord	X
Västsverige		Mellersta Östersjön	X
Stockholm		Södra Östersjö	X
Småland och Öarna		Östersjöprogrammet	X
Skåne-Blekinge		Norra Periferin och Arktis	X
		Nordsjöprogrammet	
		URBACT III**	
		Interreg Europe**	
		INTERACT III**	
		ESPO 2020**	
		Kolartic CBC*	

*Nytt program för programperioden 2014–2020. **Programmet har bytt namn sedan programperiod 2007–2013.

Till skillnad från föregående programperiod 2007–2013 saknar de södra regionerna formuleringar om kulturarv och kulturmiljöer i programskrivningarna.⁵² I storstadsregionerna finns heller inga direkta skrivningar som pekar ut kulturmiljöer som viktiga inom tillväxtarbetet, snarare tenderar dessa regioner att lyfta fram kulturella och kreativa näringar som en tillväxtfaktor.⁵³

Att kulturarv fått ett betydligt större fokus i många Interregprogram jämfört med de regionala strukturfondsprogrammen förklaras av företrädare för programkontoren av att kulturarv gärna lyfts fram i interregionala samarbeten mellan landsgränser.⁵⁴ Det är de deltagande regioner från respektive land som beslutar om programmets utformning. Särskild tyngd på kulturarvets roll återfinns exempelvis inom Interregprogrammet för Botnia-Atlantica, något

⁵² Småland och Öarna samt Skåne-Blekinge.

⁵³ Östra Mellansverige, Stockholm och Västsverige.

⁵⁴ Intervju med regionalt utvecklingsansvariga i Region Värmland och sekretariatet Interreg Nord, 2016-11-16.

som enligt intervjuer är ett resultat av att Norge haft ett stort intresse av att arbeta med att utveckla besöksnäringen i området.⁵⁵

Vid intervju med regionalt utvecklingsansvarig i Värmland upplevs kulturmiljöers roll i det regionala tillväxtarbete som oklart när det regionala utvecklingsansvaret överförs från länsstyrelserna, som arbetar aktivt med kulturmiljö, till landsting och regioner.⁵⁶

Sammanfattande iakttagelser

- Det är få kulturmiljöaktörer som söker medel från regionalfonden och därmed är det också få projekt som beviljas medel. Trots detta har många kulturmiljöaktörer kännedom om möjligheten att söka EU-medel.
- Det är få skrivningar om kulturarv och kulturmiljö i de olika programmen i regionalfonden. Samtidigt har skrivningarna haft liten påverkan på antalet projekt med kulturmiljökoppling och andelen medel som fördelats till denna typ av projekt.
- I regioner där kulturarv och kulturmiljöer tillskrivs en viktig roll i tillväxtarbetet tenderar intresset bland kulturmiljöaktörer att söka medel från den regionala utvecklingsfonden att öka.

⁵⁵ Intervju med regionalt utvecklingsansvariga i Region Värmland, 2016-11-14.

⁵⁶ Intervju regionalt utvecklingsansvariga i Region Värmland, 2016-11-14; Ändrat regionalt utvecklingsansvar i vissa län, <http://www.regeringen.se/rattsdokument/lagratsremiss/2016/04/andrat-regionalt-utvecklingsansvar-i-vissa-lan/>, Regeringen (hämtad 2016-12-16).

3.2 Höga krav och otillräckliga förutsättningar leder till få projekt

De intervjuade företrädarna på programkontoren understryker att kraven är hårda för att få medel från regionalfonden. Samtidigt poängterar de att kulturmiljöaktörer har samma möjligheter som andra aktörer att söka medel från fonden. Regionalfonden kan däremot inte stödja projekt som syftar till vård och underhåll av kulturmiljöer.

Enligt den enkätundersökning som gjordes till kulturmiljöaktörer inom besöksnäringen uttrycker 96 procent av de 122 svarande att de önskar utveckla sina verksamheter i syfte att öka intäkterna. Två av tre ville göra detta genom *marknadsföring* och *upplevelser*, utvecklingsområden som har möjlighet att finansieras via medel från regionalfonden. I intervju med en företrädare för en turistorganisation i norra Sverige framgår att det finns en stor efterfrågan från marknaden på rese- och upplevelseturism. Det som kulturmiljöaktörer många gånger kan behöva är stöd för att nå ut, tillgängliggöra och förmedla sin berättelse till fler.⁵⁷

Bedömningen av projektansökningar regleras utifrån de krav som ställs i programmen. Obligatoriska kriterier som projektansökan måste uppfylla är att projektet överensstämmer med såväl programformuleringar som regionala utvecklingsstrategier. Dessutom ska projektansökan visa på en tydlig programlogik, vara kostnadseffektiv och ha långsiktig positiva tillväxteffekter.⁵⁸ Likaså premieras projekt som har medfinansiering från det privata näringslivet. Projekten behöver även vara innovativa och nyskapande, samtidigt som det ska finnas kapacitet för att tillvarata resultaten långsiktigt. Inom Interregprogrammen måste projektet dessutom baseras på ett transnationellt eller interregionalt samarbete med aktörer från andra länder.⁵⁹

Företrädare för de regionala programkontoren upplever att det är få kulturmiljöaktörer som har den operativa, administrativa och den ekonomiska förmåga som krävs för att kunna genomföra ett EU-finansierat projekt. Kulturmiljöaktörer utmålas snarare som lokalt isolerade aktörer som många gånger har brister i den regionala eller internationella förankring som krävs. Programkontoren lyfter att risken är att små kulturmiljöaktörer upplever ansökningsprocessen som övermäktig. Även i enkätsvaren lyfter kulturmiljöaktörer

⁵⁷ Intervju med Swedish Lapland, 2016-12-08.

⁵⁸ Projektet måste även skapa nytta för det regionala eller nationella näringslivet och påvisa på innovativa inslag med en tydlig avgränsning från ordinarie verksamhet. Slutligen måste även projektet möta de tre horisontella kriterierna (se avsnitt 1.4.2). Meriterande är även om projektet bidrar till en ökad samverkan mellan sektorer eller programområden.

⁵⁹ Handbok för EU-projekt, <https://tillvaxtverket.se/vara-tjanster/guider-och-vagledning/handbok-for-eu-projekt.html>, Tillväxtverket (hämtad 2017-01-03).

problematiken kring deras vilja att utvecklas i förhållande till verksamhetens ekonomiska och personella resurser:

”Den stora frågan är grundläggande drift. Här har vi liksom många andra besöksmål bekymmer.”

”Under den period vi fick strukturfondsmedel fanns en EU-kompetens i kommunen. Nu finns inte den centrala rollen kvar att bevaka EU-möjligheter, handleda ansökningar och leda projekt. EU-ansökningar är inte prioriterat för vår lilla enhet, då vi inte har kompetensen”.

I nuvarande programperiod 2014–2020 ställs även nya krav på att projekten ska kunna redovisa uppnådda resultat av gjorda insatser för EU-medlen. I flera intervjuer med beslutsfattare uttrycks att kulturmiljöaktörer upplevs ha svårare att konkurrera med andra tillväxtbranscher som kan påvisa mer direkta tillväxtseffekter. Kulturmiljöaktörer med koppling till besöksnäring mäter ofta tillväxt i mjuka värden till exempelvis antal besök.

Ytterligare ett problem som lyfts i intervjuer med regionalt utvecklingsansvariga är att begreppet kulturmiljö upplevs som problematiskt och att det är oklart på vilket sätt kulturmiljöer kan bidra till regionernas tillväxt.⁶⁰ I vissa län har besöksnäringen uppfattats som en inte tillräckligt innovativ och nytänkande näring, utan utmålats snarare som en låglönebransch. Det har medfört att besöksnäringen som bransch har nedprioriteras till förmån för mer tillväxtintensiva branscher. Samtidigt framhålls besöksnäringen vara en ”sysselsättningsintensiv” bransch med goda exportmöjligheter.⁶¹

Beviljade kulturmiljöprojekt med anknytning till besöksnäring deltar i kluster

Vid intervjuer med handläggare och chefer på programkontoren lyftes problematiken kring att det generellt finns för få aktörer som kan gå in som medfinansierare i projekt, vilket hämmar antalet ansökningar av kulturmiljöprojekt inom regionalfonden. Medfinansiering från region, länsstyrelser eller kommun är ofta en förutsättning för att projekten ska komma till stånd. En genomgång av beviljade projekt under 2014–2020 visar att vart fjärde kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäringen har haft kommun som samarbetspartner. Var femte projekt hade länsstyrelsen eller annan statlig myndighet som samarbetspartner och nästan var femte hade med sig region eller landsting i projektet.⁶²

⁶⁰ Intervju med regionalt utvecklingsansvariga, Länsstyrelsen Norrbotten, 2016-11-16.

⁶¹ Intervju med sektretariatet för Interreg Nord, 2016-11-16 och Intervju regionalt utvecklingsansvariga, Region Värmland, 2016-11-14.

⁶² Aktörerna som räknats till gruppen består av Länsstyrelsen och andra statliga institutioner, regioner och landsting, kommuner, museer samt universitet/högskola.

Den kulturmiljöaktör som i intervjuer framhållits ha kapacitet att söka medel och genomföra projekt från regionalfonden är läns museerna.⁶³ Dessa aktörer har dock hittills varit relativt frånvarande som projektägare i nuvarande programperiod. Däremot var museer den enskilt största gruppen, motsvarande 27 procent, projektägare för kulturmiljöprojekt under föregående programperiod 2007–2013. Det kan förklaras av att antalet beviljade projekt hittills varit relativt få inom många program. Men det kan även tänkas bero på att innevarande period inte lämnar utrymme för vårdande eller förvaltande åtgärder av kulturmiljön och att museernas verksamhet till stor del omfattar kulturmiljövård, utställning av samlingar etcetera.

Andra utmaningar kulturmiljöaktörer ställs inför är att projekten gärna ska vara *branschöverskridande* för att erhålla medel från regionalfonden. Det innebär att projektet i någon mening samverkar med en annan bransch. Flera företrädare för programkontoren framhöll vikten av samarbeten med universitet, högskolor eller näringsliv. För att kunna ta del av den regionala utvecklingsfondens medel behöver projekten vara innovativa och nyskapande och flera av respondenterna menade att det var vid denna typ av samarbeten som innovativa projektidéer kan uppstå.

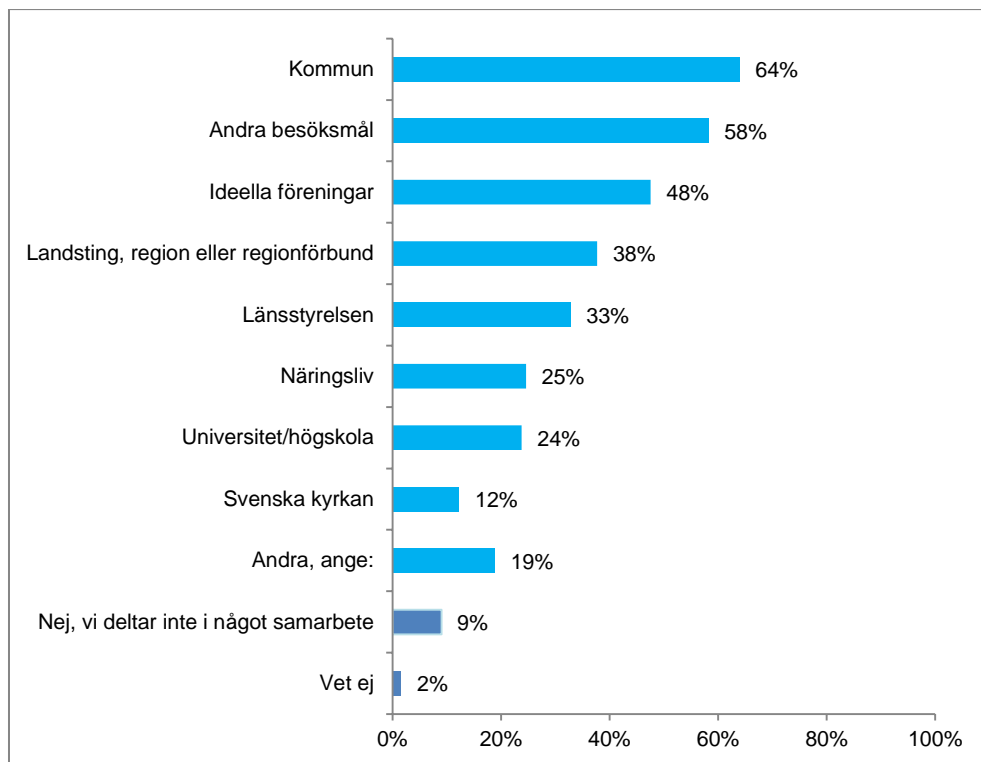
Genomgången av kulturmiljöprojekt visar att 9 av 37 beviljade kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäringen, har varit branschöverskridande. I de flesta fall har det handlat om IT-utveckling, interaktionsdesign och/eller digitalisering. Projekten har inte nödvändigtvis haft ett gränsöverskridande samarbete med extern aktör verksam inom till exempel IT-branschen utan i de flesta fall har "samarbetet" skett inom ramen för den egna verksamheten.

Genom dokumentstudierna syns även exempel på att kulturmiljöaktörer arbetar branschöverskridande med andra områden inom kultursektorn. Det finns till exempel projekt där kulturmiljön har använts som arena för musik, teater, seminarier och festivaler.

Att vissa kulturmiljöaktörer jobbar med IT-utveckling internt och tillsammans med andra kulturmiljöaktörer är exempel på att aktörerna vill utveckla sina verksamheter och ingå samarbeten med andra. Det visar dock samtidigt att kulturmiljöaktörer i stor utsträckning rör sig i välbekanta kretsar när de ingår branschöverskridande samarbeten. Det här är något som återkommer i enkätundersökningen till kulturmiljöaktörer inom besöksnäringen. Där framgår att bara en av fyra av de tillfrågade kulturmiljöaktörerna samarbetar med näringsliv eller universitet, se diagram 5.

⁶³ Intervju med kontor Övre Norrland, 2016-08-16.

Diagram 5. Fördelning över kulturmiljöaktörers samarbetspartners (N=122)

Samtidigt som kopplingen till näringsliv är önskvärd verkar inte samarbeten vara vanligt förekommande bland kulturmiljöaktörer. Företrädare för programkontor region Skåne-Blekinge framhåller att det är få kulturmiljöaktörer i regionen som tänker på sin verksamhet i termer av tillväxt.⁶⁴ Det här är också en bild som bekräftas av den studie som gjorts av Riksförbundet Sveriges museer. Rapporten framhåller vikten av att kultursektorn tittar utanför verksamheten för att få perspektiv på den roll som de spelar i det regionala tillväxtarbetet.⁶⁵ Ytterligare en aspekt som lyfts i intervjuer är att det eventuellt kan finnas en osäkerhet hos kulturmiljöaktörer att ta emot tillväxtmedel och att inleda nya samarbeten, eftersom det kan riskera påverka den pågående verksamheten negativt, exempelvis avseende långsiktig finansiering och verksamhetsinnehåll.⁶⁶

Kluster och samverkansorgan är vinnande koncept

En gemensam nämnare för fler än hälften av projekten som fått bidrag under denna programperiod är att de ägs och bedrivs av någon form av klusterverksamhet eller

⁶⁴ Intervju med strukturfondspartnerskapet Skåne-Blekinge, 2016-09-09

⁶⁵ Riksförbundet Sveriges museer och Svensk Scenkonst, Klokboken – Vidgade vyer för stärkt svenskt kulturliv genom EU:s fonder, Stockholm, 2016, sid. 27.

⁶⁶ Intervju regionalt utvecklingsansvariga, Länsstyrelsen Norrbotten, 2016-11-16

samverkansorgan. Det kan vara näringslivsaktörer och aktiebolag eller gränsregionala organ med enbart offentliga aktörer såsom kommuner och regioner. Ett exempel på det sistnämnda är Naboer AB vars uppdrag är att långsiktigt utveckla, vårda, förstärka och belysa banden mellan Jämtlands län i Sverige och Trøndelag i Norge⁶⁷. Ett annat exempel är Kvarkenrådet, som är ett av Nordiska ministerrådets officiella gränsregionala samarbetsorgan. Det är ett samarbetsforum för de tre österbottniska landskapen i Finland samt Västerbotten och Örnköldsvik i Sverige som bildar Kvarkenregionen.⁶⁸

Ytterligare ett exempel där offentliga aktörer gemensamt driver ett projekt är Bergslagssatsningen – en tioårig kulturturistisk satsning med fokus på specifika kultur- och industrihistoriska miljöer som arbetar för en turismdriven tillväxt i Bergslagen. I satsningen arbetar man således med att utveckla ett antal utvalda besöksmål till kvalitativa och tillgängliga besöksmål för att locka fler besökare till området. Intresseföreningen Bergslaget är en ideell förening med 23 kommuner, regioner och landsting i de fem länen Gävleborg, Värmland, Örebro, Västmanland och Dalarna som medlemmar. Föreningen är sedan juli 2007 projektägare, och ansvarar för samordningen av projektet.⁶⁹ Bergslagssatsningen är exempel på ett projekt som i flera etapper fått medel från regionalfonden. Samtliga projekt med koppling till kulturmiljö och besöksnäring som beviljats medel från fonden mellan 2007–2013, har sammanställts i bilaga 3. Här framgår även vem som är huvudman och projektets titel.

Även i intervjuer med handläggare från de regionala programkontoren framhålls att kulturmiljöaktörer för det mesta ansöker om medel från fonderna i samarbete med andra aktörer, dvs. att kulturmiljöaktörernas roll ofta utgör en del av ett större sammanhang. Programkontoren uttrycker också att det är i kluster kulturmiljöaktörer har störst möjlighet att få bidrag, särskilt när projektet har en koppling till utveckling av turismverksamhet.

"Idag finns framförallt möjligheter för aktörer med kulturmiljökoppling att få medel till projekt som ingår i ett kluster av miljöer och som vill utveckla tjänster eller produkter kopplade till besöksnäringen."⁷⁰

⁶⁷ Samverkansorgan som bedrivit projekt, <http://www.naboer.se/index.php/verksamhet> Naboer (hämtad 2016-12-16).

⁶⁸ Kvarkenrådet arbetar med att främja gränsregionalt samarbete för sina medlemmar med information, praktisk hjälp och finansiering då nya gränsregionala projekt startas upp, Källa: Bli medlem i föreningen Kvarkenrådet, <http://www.kvarken.org/kvarkenradet/bli-medlem/> Kvarkenrådet (hämtad 2016-12-16).

⁶⁹ Bergslagssatsningen Kultur och Turism, <http://www.bergslaget.se/kultur-och-turism>, Intresseföreningen Berslaget (hämtad 2016-12-20).

⁷⁰ Intervju med kontor Norra Mellansverige, 2016-09-12

Kluster och samverkansorgan underlättar för små aktörer att kunna ta del av EU-finansiering. De regionalt utvecklingsansvariga lyfter fram att kulturmiljöaktörers styrka är att deras verksamhet kan kombineras med andra tillväxtbranscher som till exempel IT-sektorn, livsmedelsbranchen, hållbar energiproduktion. Även Tillväxtverket lyfter att det är viktigt att stötta kluster eftersom företag kan stärka varandra.⁷¹ För kulturmiljöaktörer innebär det samarbete med aktörer från andra näringslivsområden vilket ger möjligheter att utveckla projekt utan att behöva ge avkall på sitt huvuduppdrag. Företrädare från programkontoren poängterar vinsten i att kulturmiljöaktörer vågar skapa samarbeten över branschnivåer för att på så sätt vara en del av mer innovativa projekt. Det behövs även bättre samverkansformer för kulturmiljöaktörer inom regionerna för att de ska kunna söka och erhålla medel från regionalfonden i större utsträckning. De framhåller att det är viktigt att regionerna går in och stöttar små aktörer för att hjälpa dem att samarbeta med större aktörer.

Sammanfattande iakttagelser:

- Merparten av de tillfrågade kulturmiljöaktörerna inom besöksnäringen vill utveckla sin verksamhet inom områden som kan finansieras av den regionalfonden.
- Många kulturmiljöaktörer bedöms sakna förutsättningar att söka medel från regionalfonden och har svårt att leva upp till EU:s ökade krav på projektens tillväxtkapacitet, eftersom deras tillväxteffekter mäts i mjuka värden såsom antal besökare.
- Kulturmiljöaktörer ser sig inte som näringsidkare och förhållandevis få samarbetar branschöverskridande med universitet, högskola och näringsliv, vilket är något som efterfrågas av de som beslutar om medel.
- Det är vanligt med klusterverksamhet hos de aktörer som fått finansiering.

⁷¹ Tillväxtanalys, Resultatutvärdering av regionala strukturfondsprogram 2007–13, Rapport 2016:04, Östersund, 2016.

4. Slutsatser och utvecklingsområden

Det övergripande syftet med utvärderingen har varit att undersöka orsakerna till varför relativt lite EU-medel fördelas till kulturmiljöer som är besöksmål inom ramen för regionalfonden. Utvärderingen tog sin utgångspunkt i följande frågeställningar:

- Har kulturarv och kulturmiljö hanterats i regionalfondens programskrivningar, över tid och mellan regioner, och påverkar detta medelstillelningen till kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäring?
- Har attityder och kunskap hos politiker och tjänstemän om kulturmiljöers potential för tillväxt haft någon påverkan vid fördelning av medel och vid programmets utformning?
- Vad kännetecknar de kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäringen som beviljats respektive inte beviljats medel från regionalfonden?
- Vilken inställning och vilka förutsättningar finns hos kulturmiljöaktörer med koppling till besöksnäringen att ansöka om medel från regionalfonden?

Generellt är det svårt för kulturmiljöaktörer att erhålla medel från regionalfonden och få programskrivningar lyfter på ett tydligt sätt kulturmiljö. Kulturmiljö och kulturarv nämns i färre program i nuvarande programperiod, jämfört med föregående period. Utvärderingens resultat visar dock att programskrivningarna, utifrån vilka regionalfondens medel tilldelas, har liten betydelse för utfallet av kulturmiljöprojekt som får stöd. I praktiken handlar det snarare om på vilket sätt kulturmiljöfrågan hanteras i det regionala tillväxtarbetet och vilka kunskaper och erfarenheter tjänstemän och politiker i regionen har av kulturmiljöarbete och tillväxtfrågor. Kunskap om kulturmiljöers potential för tillväxt bland de som beslutar och fördelar regionalfondens medel, varierar mellan regionerna. I regioner där kulturarv och kulturmiljöer tillskrivs en viktig roll i tillväxtarbetet tenderar intresset att söka medel från regionalfonden att öka. Kulturmiljöaktörers möjligheter att erhålla medel från regionalfonden är således beroende av regionernas intresse av att stötta denna typ av projekt.

Resultaten visar att det är få aktörer som söker medel från regionalfonden och att det är därmed också få kulturmiljöprojekt som tilldelas medel. Orsaken bakom det låga intresset

hos kulturmiljöaktörer är att de ofta är små lokala aktörer med knappa resurser vilket gör det svårt att driva projekt utöver den ordinarie verksamheten. Dessutom saknar de ofta den regionala eller internationella förankring som krävs för att kunna genomföra ett EU-finansierat projekt.

Utmaningar och framgångsfaktorer

Det tycks finnas ett stort intresse bland kulturmiljöaktörer med koppling till besöksmål att utveckla sin verksamhet. Regionalfonden kan vara en viktig finansieringskälla för kulturmiljöaktörer för just detta ändamål. En utgångspunkt i utvärderingen var att kännedomen om möjligheten att söka medel ur regionalfonden borde vara utbredd bland kulturmiljöaktörer. Resultatet visar att många kulturmiljöaktörer har kunskap om att det går att söka medel från EU-fonderna, men kännedomen om regionalfonden är låg bland dessa aktörer. Även bland de kulturmiljöaktörer som bedöms ha kapacitet att genomföra ett EU-projekt, är kännedomen låg. Det kan bero på informationsbrist eller att det finns ett ointresse hos dessa aktörer att söka EU-medel.

En utmaning för kulturmiljöaktörer är att möta EU-kommissionens ökade krav på mätbara resultat och direkta tillväxteffekter. Många kulturmiljöaktörer bedöms sakna förutsättningar att söka medel från regionalfonden och de har svårt att generera direkta resultat som kan visa på tillväxteffekter. Kulturmiljöprojekt mäter snarare tillväxteffekter i mjuka värden, såsom antal besökare.

En annan utgångspunkt i utvärderingen var att kulturmiljöaktörer borde ha goda möjligheter att få medel från regionalfonden. Resultatet visar att det är svårt för många små kulturmiljöaktörer att söka medel från regionalfonden, av resursmässiga skäl. Antalet ansökningar hämmas av tungrodd administration, bristfällig finansiering av själva kärnverksamheten och av EU:s krav på medfinansiering. Utvärderingen visar däremot samtidigt att kulturmiljöaktörer med besöksmål som har god finansiell kapacitet och regional förankring, även om de är få, borde kunna ha goda möjligheter att erhålla medel.

En utmaning är att många kulturmiljöaktörer inte ser sig själva som näringsidkare och att deras drivkrafter i första hand inte är ekonomisk vinning utan snarare kunskapsförmedling. Förhållandevis få samarbetar branschöverskridande och oftast saknas ett naturligt forum där kulturmiljöaktörer kan möta företrädare från andra branscher. Det i sin tur kan föra med sig att kulturmiljöaktörer har svårt att utvecklas i den riktning som beslutsfattare ser som önskvärt.

Eftersom många kulturmiljöaktörer är små och saknar finansiella resurser att söka medel på egen hand kan en väg vara att ingå i branschöverskridande samarbeten. Med fler möten

mellan kulturmiljöaktörer och företrädare för andra branscher kan även mindre aktörer hitta den regionala förankringen och den medfinansiering som krävs för att driva ett EU-finanserat projekt. Samverkan med näringsliv, universitet och högskola är något som kan leda till fler innovativa projekt och ses av beslutsfattare som en framgångsfaktor för kulturmiljöaktörer. Ett annat sätt att stärka kulturmiljöaktörer är att ingå i kluster för att på så sätt, med stöd av andra aktörer, kunna söka medel från regionalfonden.

Utvecklingsområden

Kulturmiljö som en tillväxtresurs kan stärkas ytterligare i det regionala utvecklingsarbetet

Forskning visar att kulturmiljöer spelar en viktig roll för destinationsutvecklingen i regionerna och besöksnäringen är beroende av samspelet mellan det privata och offentliga. Resultaten visar att i regioner där kulturarv och kulturmiljö tillskrivs en viktig roll i tillväxtarbetet tenderar intresset hos kulturmiljöaktörer att söka medel att öka. Mot bakgrund av detta kan antas att antalet projektansökningar sannolikt skulle öka om synen på kulturmiljö som en tillväxtresurs stärktes i det regionala utvecklingsarbetet.

För att stärka synen på kulturmiljöaktörers tillväxtpotential kan en väg framåt vara fortsatt forskning och kunskapsspridning till tjänstemän som arbetar med tillväxtfrågor på regional och kommunal nivå. Här spelar myndigheter som Riksantikvarieämbetet, länsstyrelsen och Tillväxtverket en viktig roll, och i kulturarvspropositionen aviseras att Tillväxtverket ska få i uppdrag att inom ramen för sin verksamhet utarbeta vägledande strategier för kulturmiljöfrågor.⁷²

Ett sätt att stärka kulturmiljöaktörer i det långsiktiga och hållbara tillväxtarbetet på regional och lokal nivå skulle kunna vara genom övergripande analyser av besöksmålen geografiska placering, närliggande verksamheter, tillgänglighet med mera. Denna typ av analyser kan tänkas utgöra stöd för framtida regionala satsningar.

Plattformer och nätverk för branschöverskridande möten möjliggör fler kulturmiljöprojekt inom regionalfonden

Många kulturmiljöaktörer har låg kännedom om sina möjligheter att söka medel ur regionalfonden och få ansökan också om medel. Genom att informera om möjligheten att söka medel och sprida goda exempel på kulturmiljörelaterade projekt kan man öka kunskapen om regionalfonden.

⁷² Prop. 2016/17:116: Kulturarvspolitik. Stockholm: Kulturdepartementet, sid. 144-145.

Ytterligare ett sätt att öka kulturmiljöaktörers möjligheter att söka medel från fonden är att ingå fler samarbeten med olika aktörer.

Turistorganisationer som är offentligt finansierade är ofta aktörer med stora nätverk som skulle kunna ha möjlighet att stötta kulturmiljöaktörer med information men också kunna bana väg för branschöverskridande samarbeten. Denna typ av nätverk skulle även kunna bidra med att öka kulturmiljöaktörernas tilltro på sin roll som tillväxtaktör.

Andra viktiga aktörer är museer, i synnerhet läns museerna. De har kunskap om kulturmiljöers värde, lokalkännedom och utvecklade nätverk. Läns museerna skulle kunna driva EU-projekt och även ha möjligheter att bjuda in och samverka med kulturmiljöaktörer inom besöksnäringen som saknar finansiell och administrativ kapacitet att söka och driva projekt på egen hand.

5. Referenser

Tryckta källor

Tryck

Draft Thematic guidance fiche for des officers, Tourism, Version 2-19/03/2014, Relevant provisions in the legislations. European Council, 2014.

Dümcke, Cornelia och Gnedovsky, Mikhail, The Social and Economic Value of Cultural Heritage: litterature review. EENC Paper, 2013.

European Commission, Towards an integrated approach to cultural heritage for Europe, Unication from the commission from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions, Brussels, 2014.

European Comission, European Union Strategy for the Baltic Sea Region. Brussel, 2015.

European Commission, Culture and tourism, final report, Work package 9, Brussel, 2015.

Europeiska kommissionen, En integrerad kulturarvsstrategi för Europa. Bryssel, 2014.

Europeiska kommissionen, En introduktion till EU:s sammanhållningspolitik 2014–2020. Bryssel, 2014.

Kulturrådet, Projekt med kulturanknytning i EU:s struktur- och investeringsfonder, Stockholm, Rapporter 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015.

Myndigheten för kulturanalys, Museer 2014: Kulturfakta 2015:1, Stockholm, 2015.

Paju, Martin, Tillväxt och kulturarv – Samband och lokalekonomiska utvecklingsperspektiv, Umeå Universitet, 2014.

Prop. 2016/17:116, Kulturarvspolitik. Stockholm, Kulturdepartementet.

Regeringens skrivelse 2013/14:218, Partnerskapsöverenskommelsen. Stockholm: Näringsdepartementet, 2014.

Riksantikvarieämbetet, Kulturarvet som resurs för regional utveckling – en kunskapsöversikt. Stockholm, 2002.

Riksantikvarieämbetet, Kulturarvskraft! – Riksantikvarieämbetets strategi för regional tillväxt 2011-2013. Stockholm, 2010.

Riksantikvarieämbetet, Plattform Kulturhistorisk värdering och urval - Grundläggande förhållningssätt för arbete med att definiera, värdera, prioritera och utveckla kulturarvet. Stockholm, 2015.

Riksantikvarieämbetet, Stärka kulturmiljöarbetet i den regionala utvecklingen – Strategi för Riksantikvarieämbetets medverkan i det regionala tillväxtarbetet och EU:s sammanhållningspolitik 2014-2020. Stockholm, 2015.

Riksförbundet Sveriges museer och Svensk Scenkonst, Klokboken – Vidgade vyer för stärkt svenskt kulturliv genom EU:s fonder, Stockholm, 2016.

Svensk Turism AB, Strategi 2020 – Nationell strategi för svensk besöksnäring, hållbar tillväxt för företag och destinationer, 2010.

Tillväxtanalys, Resultatutvärdering av regionala strukturfondsprogram 2007–13, Rapport 2016:04, Östersund, 2016.

Tillväxtverket, IBIS 2014 – Resultat från den nationella gränsundersökningen IBIS 2014, inkommande besökare i Sverige, Rapport 0188 Rev A, Stockholm, 2015.

Tillväxtverket, Fakta om svensk turism 2015, Stockholm, 2016.

Tillväxtverket, Fakta om svensk turism, Turismens effekter på ekonomi, export och sysselsättning samt volymer, beteenden, utbud och efterfrågan, 2014.

Tillväxtverket, Samlad lägesrapport per 2015-12-31, En investering för framtiden, Europeiska unionen, Europeiska regionala utvecklingsfonden, Programperioden 2007-2013, Östersund, 2016.

World Economic Forum, Travel and Tourism Competiveness Report 2015 – growth through stocks, Geneve, 2015.

Författningar

SFS, Förordning (2007:713) om regionalt tillväxtarbete. Stockholm: Näringsdepartementet.

Otryckta källor

Webbplatser

Bergslagssatsningen Kultur och Turism, <http://www.bergslaget.se/kultur-och-turism>,
Intresseföreningen Berslaget (hämtad 2016-12-20).

Bli medlem i föreningen Kvarkenrådet, <http://www.kvarken.org/kvarkenradet/bli-medlem/>
Kvarkenrådet (hämtad 2016-12-16).

Breakdown of EU Structural Funds by Theme and Member State for the programming period 2007–2013, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/Country-Level/Breakdown-Of-The-Available-Funds-By-Theme-For-2007/w597-agi6>, European commission (hämtad 2016-12-28).

Cultural Heritage Policy In The European Union, <https://epthinktank.eu/2014/12/16/cultural-heritage-policy-in-the-european-union/> European European Parliamentary Research Service Blog, (hämtad 2016-12-28).

EU i Sverige,

<http://eu.tillvaxtverket.se/kunskapsbanken/euisverige.4.703a861f1468c027141640c4.html>
Tillväxtverket (hämtad 2016-04-24).

Handbok för EU-projekt, <https://tillvaxtverket.se/vara-tjanster/guider-och-vagledning/handbok-for-eu-projekt.html>, Tillväxtverket (hämtad 2017-01-03).

Interregprogrammen, <http://eufonder.se/regionala-utvecklingsfonden/interregprogrammen.html> EU-fonder (hämtad 2016-04-24).

Kulturarvet, <http://raa.se/kulturarvet/> Riksantikvarieämbetet (hämtad 2016-04-18).

Om EU:s struktur- och investeringsfonder, <http://eufonder.se/om-eufonder.se/om-eus-struktur--och-investeringsfonder.html> EU-fonder (hämtad 2016-09-01).

Samverkansorgan som bedrivit projekt, <http://www.naboer.se/index.php/verksamhet> Naober (hämtad 2016-12-16).

Utländska besökares aktiviteter, <https://tillvaxtverket.se/statistik/vara-undersokningar/resultat-fran-turismundersokningar/2015-03-10-utlandska-besokares-aktiviteter.html> Tillväxtverket (hämtad 2016-12-19).

Ändrat regionalt utvecklingsansvar i vissa län,
<http://www.regeringen.se/rattsdokument/lagratsremiss/2016/04/andrat-regionalt-utvecklingsansvar-i-vissa-lan/>, Regeringen (hämtad 2016-12-16).

Intervjuer

Intervju med enhetschef, kontor Norra Mellansverige, 2016-09-12

Intervju med enhetschef och handläggare, kontor Östra Mellansverige, 2016-09-05

Intervju med handläggare, kontor Skåne-Blekinge, 2016-09-09

Intervju enhetschef, kontor Övre Norrland, 2016-08-16

Intervju regional knutpunkt, Norra Periferin och Arktis, 2016-10-21

Intervju enhetschef, sekretariatet Interreg Nord, 2016-11-16

Intervju handläggare, sekretariatet Botnia-Atlantica, 2016-10-28

Intervju ordförande och sekreterare, strukturfondspartnerskapet Skåne-Blekinge,
2016-09-09

Intervju ledamot, styrkommitté Norra Periferin och Arktis, 2016-12-01

Intervju ledamot, styrkommitté Botnia-Atlantica, 2016-11-03

Intervju regionalt utvecklingsansvariga, Länsstyrelsen Norrbotten, 2016-11-16

Intervju regionalt utvecklingsansvarig, Region Värmland, 2016-11-14

Intervju Visit Värmland, 2016-11-28

Intervju Swedish Lapland, 2016-12-08

EU-nivå

EU-kommissionen: har pekat ut elva insatsområden för tillväxt i Europa tillsammans med tre horisontella kriterier i strategin Europa 2020.

Nationell nivå

Regeringen: har i partnerskapsöverenskommelsen med EU valt ut fyra tematiska mål som styr de regionala strukturfundsprogrammen.

De nationellt utpekade tematiska målen 2014 – 2020:

1. Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation.
2. Öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik.
3. Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag.
4. Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer.

De regionalt utvecklingsansvariga: består av regioner och länsstyrelser. De skriver länens regionala utvecklingsplaner/strategier och de regionala strukturfundsprogrammets operativa program.

Övervakningskommittéer: består av nationellt förtroendevalda representanter. De kvalitetssäkrar programmen inom EU:s struktur- och investeringsfonder.

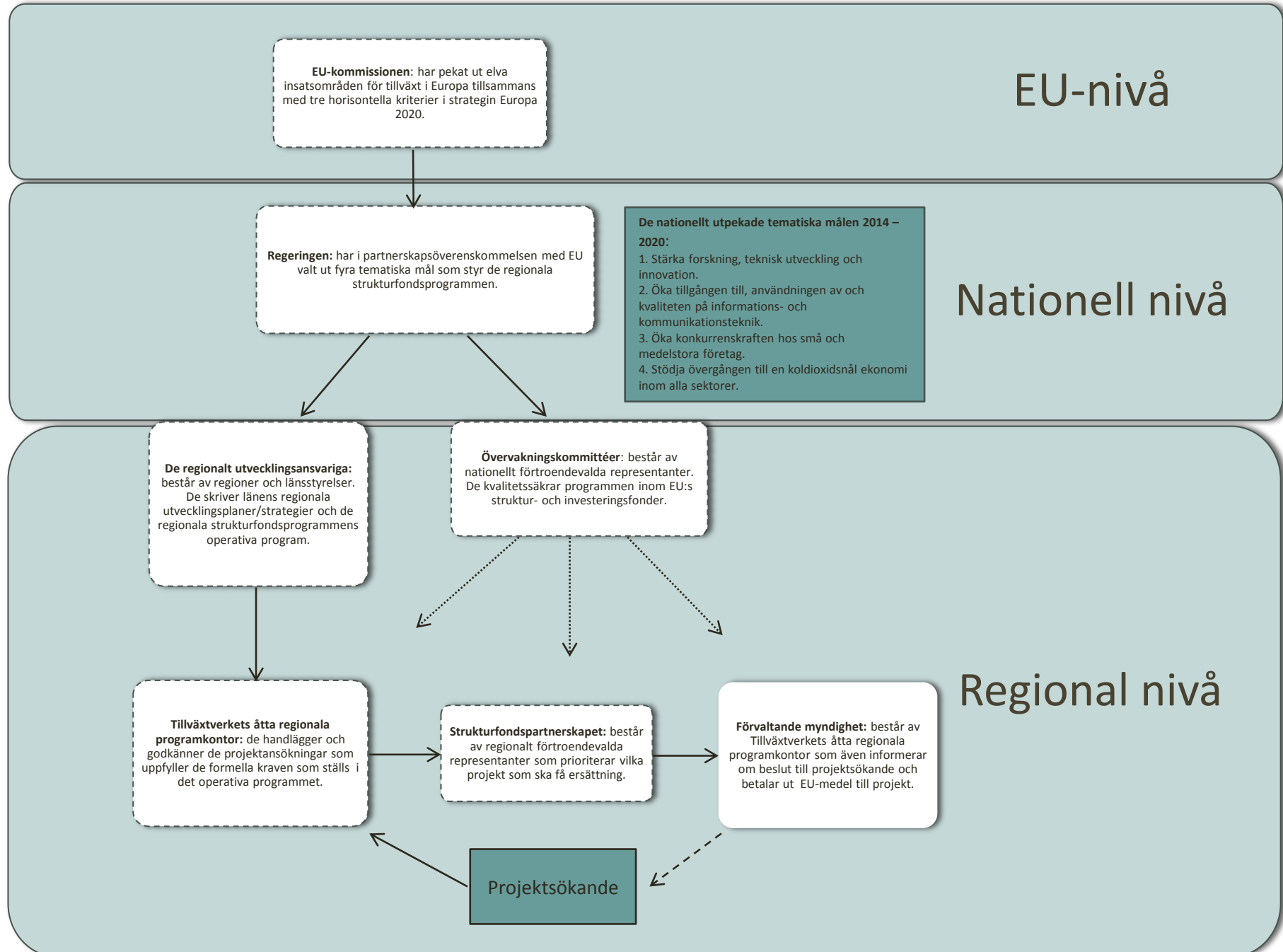
Regional nivå

Tillväxtverkets åtta regionala programkontor: de handlägger och godkänner de projektansökningar som uppfyller de formella kraven som ställs i det operativa programmet.

Strukturfundspartnerskapet: består av regionalt förtroendevalda representanter som prioriterar vilka projekt som ska få ersättning.

Förvaltande myndighet: består av Tillväxtverkets åtta regionala programkontor som även informerar om beslut till projektsökande och betalar ut EU-medel till projekt.

Projektsökande

INTERREG-PROGRAM

EU-kommissionen: har pekat ut elva insatsområden för tillväxt i Europa tillsammans med tre horisontella kriterier i strategin Europa 2020.

EU-nivå

Regeringen: har i partnerskapsöverenskommelsen med EU pekat ut fyra fokusområden för Interreg-programmen.

De fyra fokusområdena för programperioden 2014-2020:

1. forskning och innovation.
2. hållbara transporter.
3. gränsöverskridande arbetsmarknader.
4. miljövänliga energikällor.

Nationell nivå

De regionalt utvecklingsansvariga: består av regioner och länsstyrelser. De skriver länens regionala utvecklingsplaner/strategier och har ansvaret att utforma Interreg-programmens operativa program.

Övervakningskommittéer: består av nationellt förtroendevalda representanter. De kvalitetssäkrar programmen inom EU:s struktur- och investeringsfonder.

Regionala knutpunkter: består av utsedda kontaktpunkter från de deltagande länderna vilka ansvarar för att informera om Interreg-programmen. De samarbetar med förvaltande myndighet och sekretariatet för att nå ut till intressenter i sitt respektive område.

Sekretariatet: handlägger och godkänner de projektansökningar som uppfyller de formella kraven som ställs i det operativa programmet.

Styrkommittén: består av förtroendevalda representanter från anslutna medlemsländer. Styrkommittén är det beslutande organet som prioriterar vilka projekt som ska få medel.

Förvaltande myndighet: informerar om beslut till projektsökanden och betalar ut EU-medel till projekt.

Regional nivå

Projektsökande

EUROPEISKA REGIONALA
UTVECKLINGSFONDEN (ERUF)

Regionala strukturfondsprogram

- Övre Norrland
- Mellersta Norrland
- Norra Mellansverige
- Östra Mellansverige
- Stockholm
- Västssverige
- Småland och Öarna
- Skåne-Blekinge

Nationella
regionalfondsprogrammet

Interregprogrammen

- Östersund-Kattegat-Skagerrak
- Sverige-Norge
- Botnia-Atlantica
- Nordprogrammet
- Mellersta Östersjön
- Södra Östersjön
- Östersjöprogrammet
- Norra Periferin och Arktis
- Nordsjöprogrammet
- Interreg Europe
- ESPN 2020
- URBACT III
- INTERACT
- Kolartic

ENKÄTUNDERSÖKNING: KULTURMILJÖAKTÖRERS FÖRUTSÄTTNINGAR ATT SÖKA MEDEL UR DEN REGIONALA UTVECKLINGSFONDEN

OM UNDERSÖKNINGEN

Undersökningsperiod: 04.10.2016 – 17.10.2016

Metod: Elektronisk web-undersökning (CAWI)

Svarsprocent: 61%

Antal svar: 122

Ansvariga hos Riksantikvarieämbetet: Sofia Sania Ali

Ansvariga konsulter Ramböll: Erik Fender

- Ramböll har fått uppdraget av Riksantikvarieämbetet att genomföra en enkätundersökning om kulturmiljöaktörers förutsättningar att söka medel ur den regionala utvecklingsfonden.
- Enkätundersökningen är en del av Riksantikvarieämbetets större utvärdering med syfte att undersöka varför förhållandevis lite EU-medel fördelas till kulturmiljöarbete inom ramen för de regionala strukturfonderna och Interregprogrammen.
- Enkätfrågorna formulerades av Ramböll och Riksantikvarieämbetet och dessa har även kvalitetssäkrats av andra avdelningar inom Riksantikvarieämbetet för att säkerställa att rätt frågor ställs.
- De frågor som ställdes i enkäten handlade framförallt om vilket intresse och vana som finns bland kulturmiljöaktörer att söka projektfinansiering, vilken kapacitet/möjlighet som finns bland dessa samt vilka behov som finns bland aktörerna för att kunna söka.

SAMMANFATTNING

96% av samtliga respondenter säger att de är intresserade av att utveckla besöksmålet i syfte att öka besöksmålet intäkter.

Av dessa är det 70% som uppger att de vill göra detta genom marknadsföring och upplevelser. Dessa två kanaler är de man helst vill använda sig av för att utveckla besöksmålet.

1

33% planerar att söka EU-bidrag inom tre år. Leader/LLU-fonden tycks vara den populäraste fonden och 21% uppger att de planerar att söka EU-bidrag från denna fond.

Det är en stor andel som inte vet om de planerar att söka EU-bidrag inom tre år, hela 47%.

Var femte person uppger att de inte planerar att söka EU-bidrag inom tre år.

3

76% uppger att de känner till, eller delvis känner till, att det finns möjlighet att ansöka om EU-bidrag för att utveckla kulturmiljöer.

Av dessa har 46% fått EU-bidrag från någon av de nämnda fonderna i undersökningen.

Sammantaget ger det en procentsats på 34% av 122 personer som svarat att de fått EU-bidrag.

2

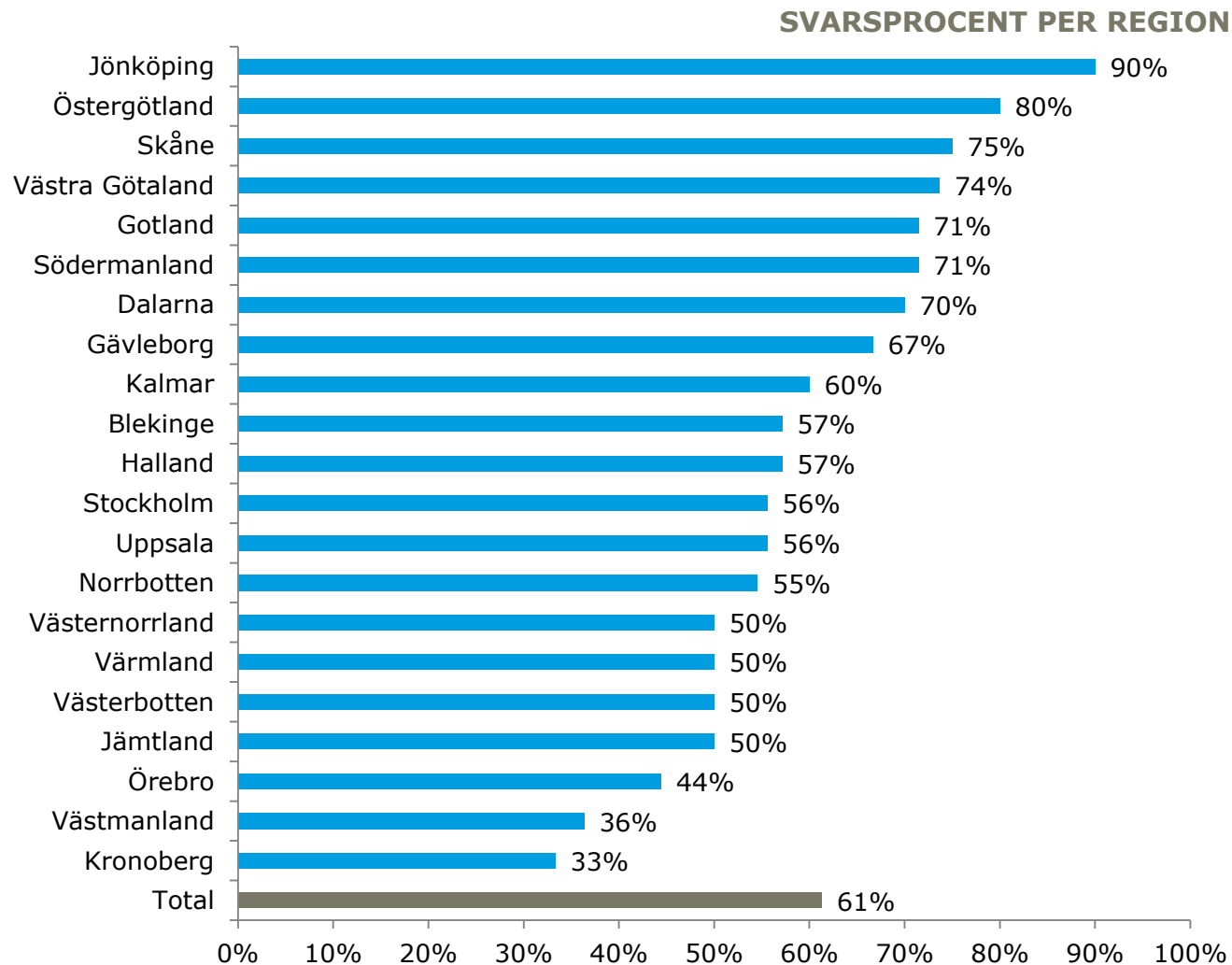
Av de som inte känner till att de finns möjlighet att söka EU-bidrag, är det 70% som uppger att de skulle vara intresserade av att söka EU-bidrag. Det är endast en person (3%) som inte skulle vara intresserad av att söka EU-bidrag.

Av de som har svarat att de kanske är intresserade, uppger tre av fyra att de vill ha mer information om EU-fonderna för att de ska söka EU-bidrag.

4

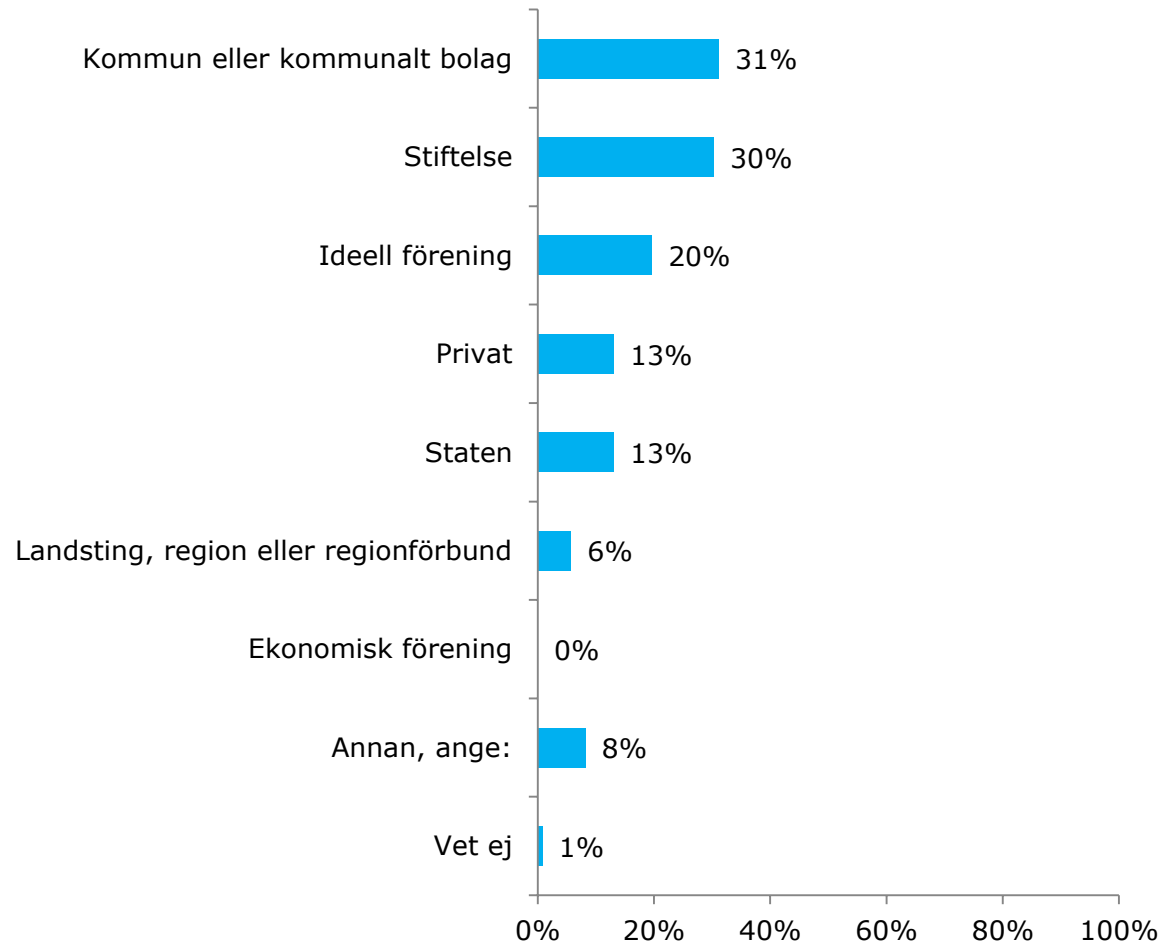
RESPONDENTINFO

SVARSPROCENTEN VARIERAR RELATIVT MYCKET MELLAN REGIONERNA

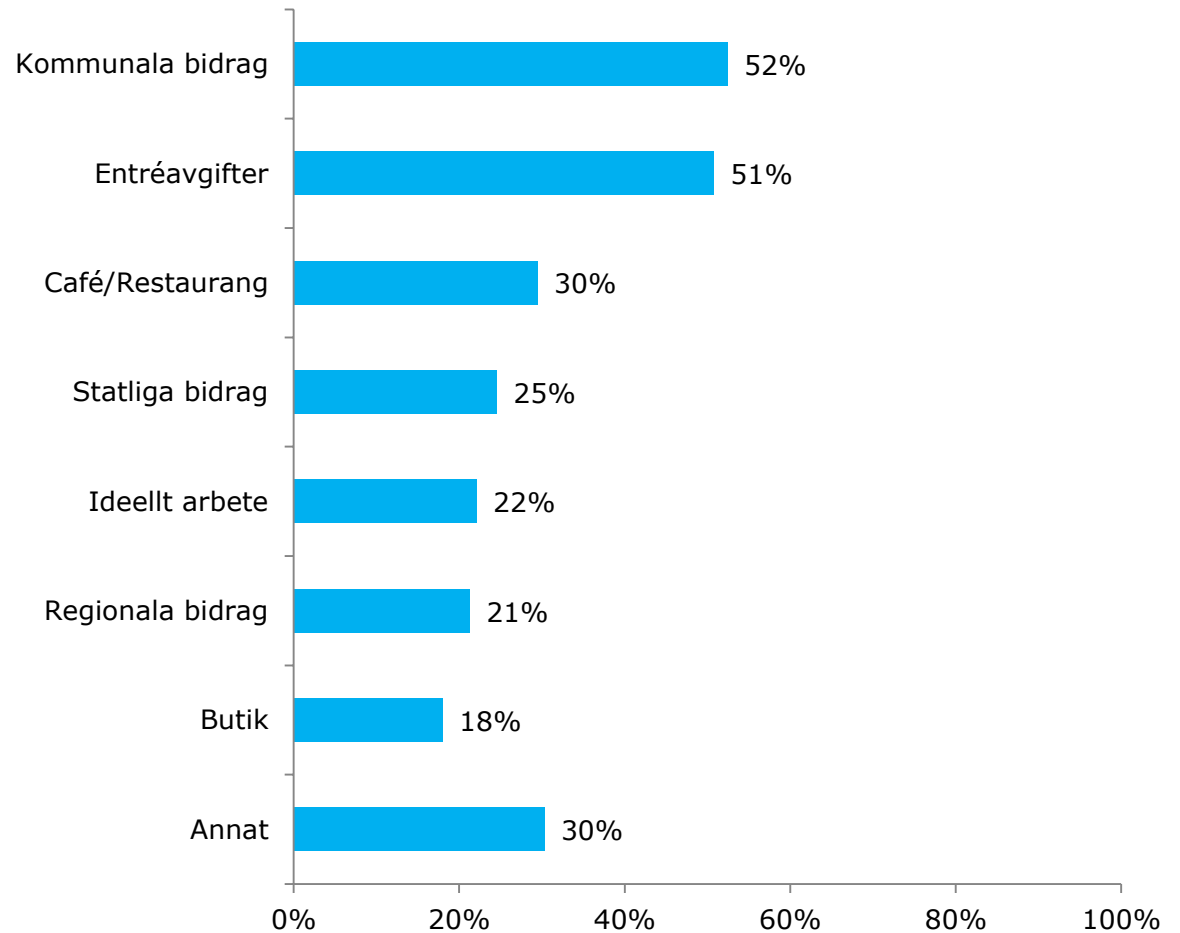
DET VANLIGASTE ÄR ATT HUVUDMANNEN ÄR EN KOMMUN ELLER STIFTELSE

VEM ÄR HUVUDMAN FÖR ERT/ERA BESÖKSMÅL?

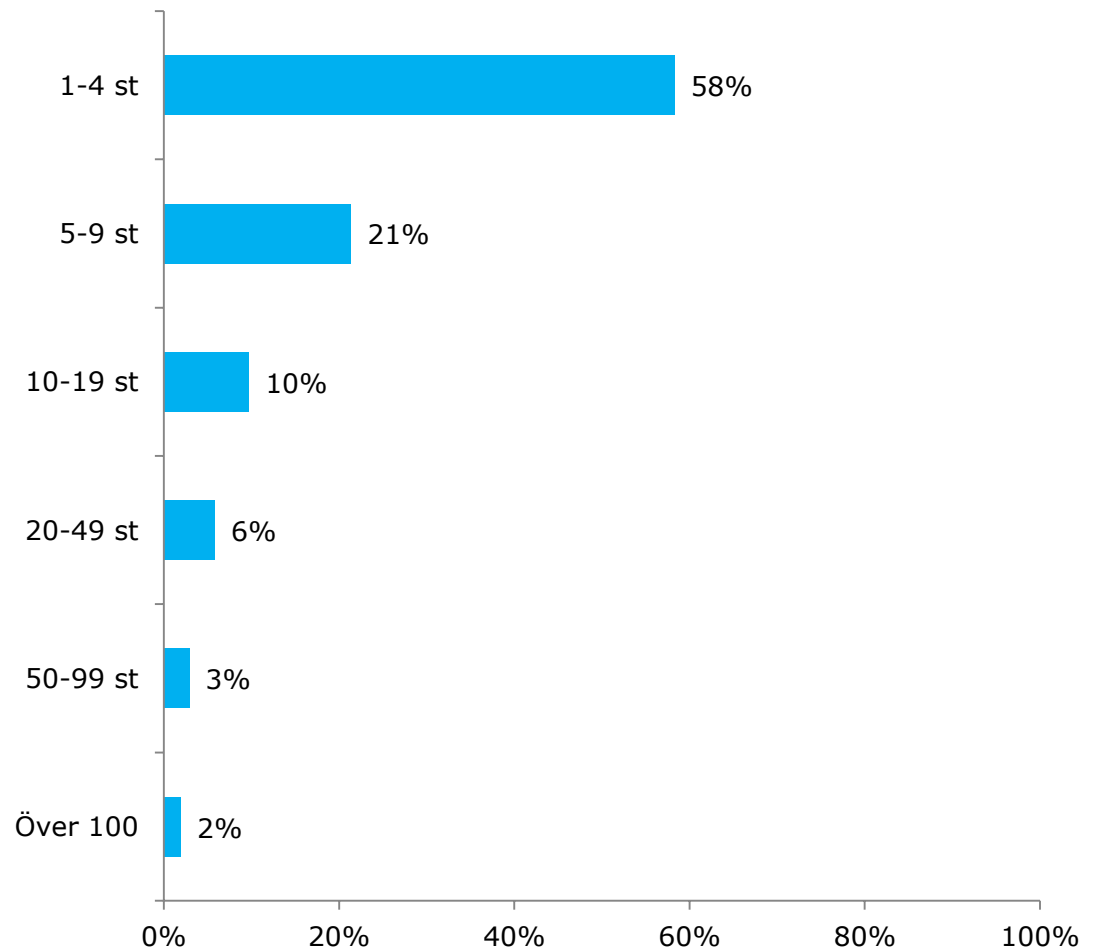
5 AV 10 SÄGER ATT VERKSAMHETEN FINANSIERAS AV KOMMUNALA BIDRAG ELLER ENTREAVGIFTER

HUR FINANSIERAS VERKSAMHETEN PÅ BESÖKSMÅLET? ANGE DE TRE VIKTIGASTE KÄLLORNA

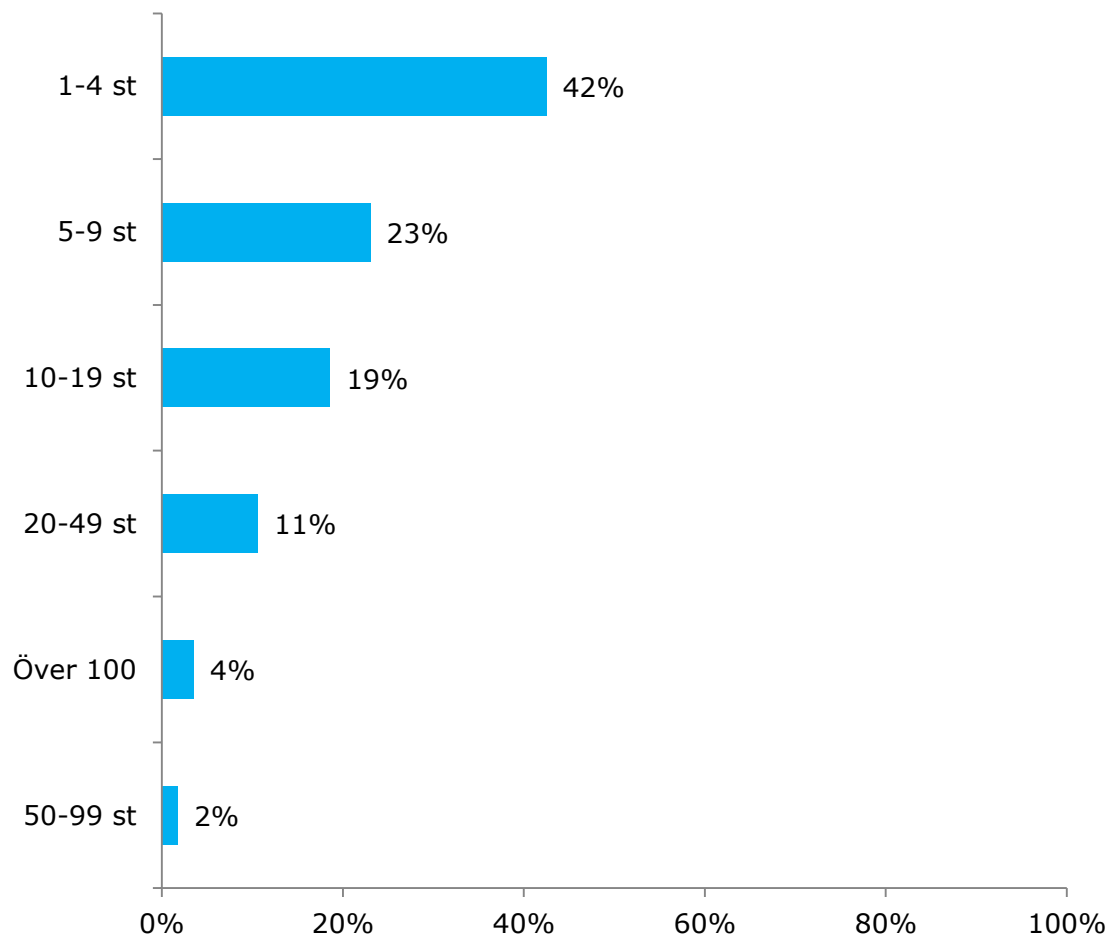
ATT HA 1-4 ANSTÄLLDA PÅ BESÖKSMÅLET TYCKS VARA DET VANLIGASTE

HUR MÅNGA ÄR TILLSVIDAREANSTÄLLDA PÅ BESÖKSMÅLET?

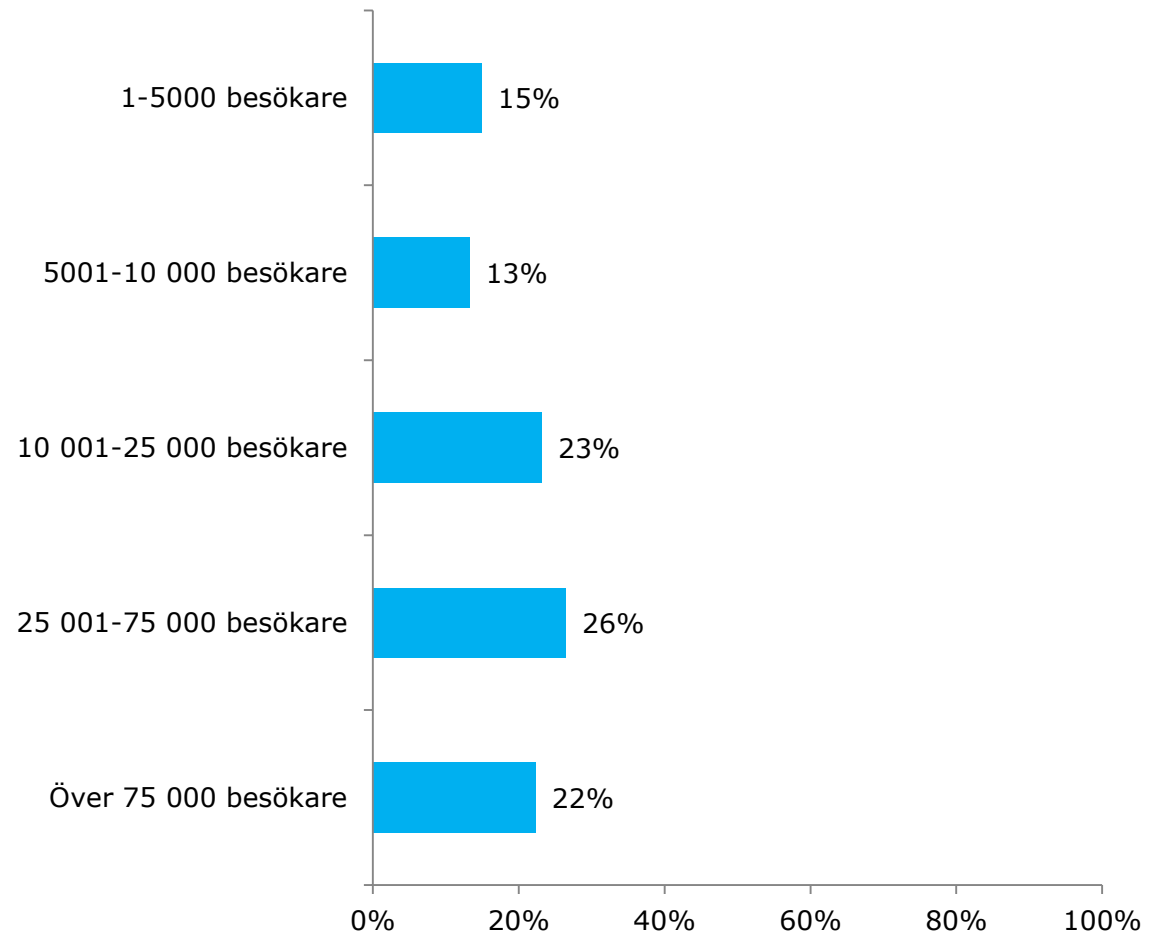
FÖRDELNINGEN AV SÄSONGSANSTÄLLDA/ VISSTIDSANSTÄLLDA FÖLJER FÖRDELNINGEN FÖR HELTIDSANSTÄLLDA PÅ BESÖKSMÅLET

HUR MÅNGA ÄR SÄSONGSANSTÄLLDA/VISSTIDSANSTÄLLDA PÅ BESÖKSMÅLET?

22% SVARAR ATT DERAS BESÖKSMÅL HAR ÖVER 75 000 BESÖKARE PER ÅR

UNGEFÄR HUR MÅNGA BESÖKARE HAR ERT BESÖKSMÅL PER ÅR?

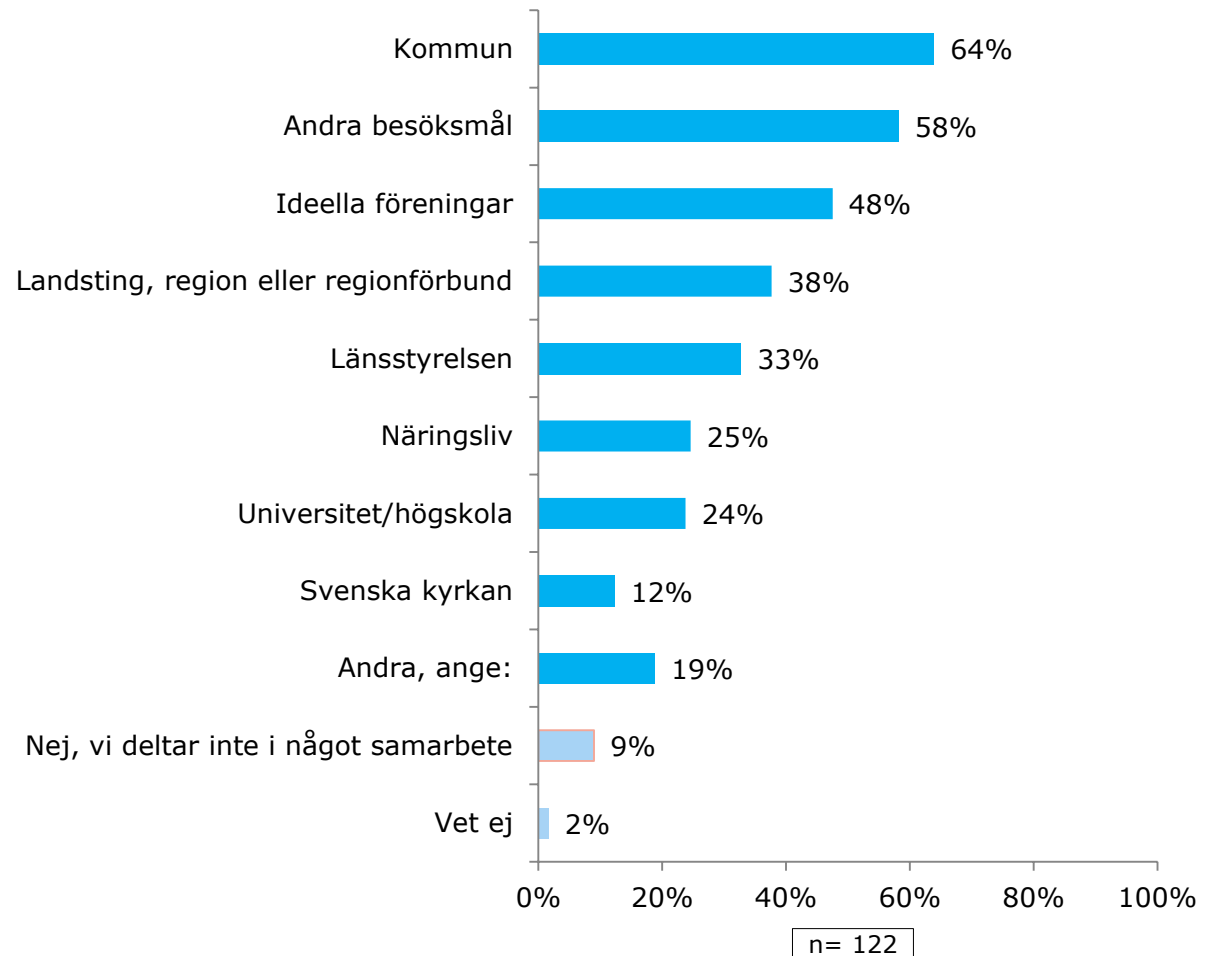
UTVECKLING AV BESÖKSMÅL

9 AV 10 UPPGER ATT DE DELTAR I NÅGOT SAMARBETE FÖR ATT UTVECKLA BESÖKSMÅLET

Över hälften uppger att de har ett samarbete med kommun eller med andra besöksmål

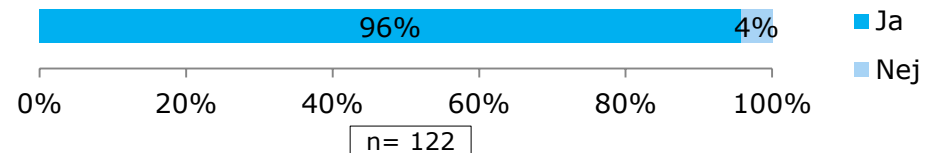

DELTAR NI I NÅGOT SAMARBETE FÖR ATT UTVECKLA ERT/ERA BESÖKSMÅL?

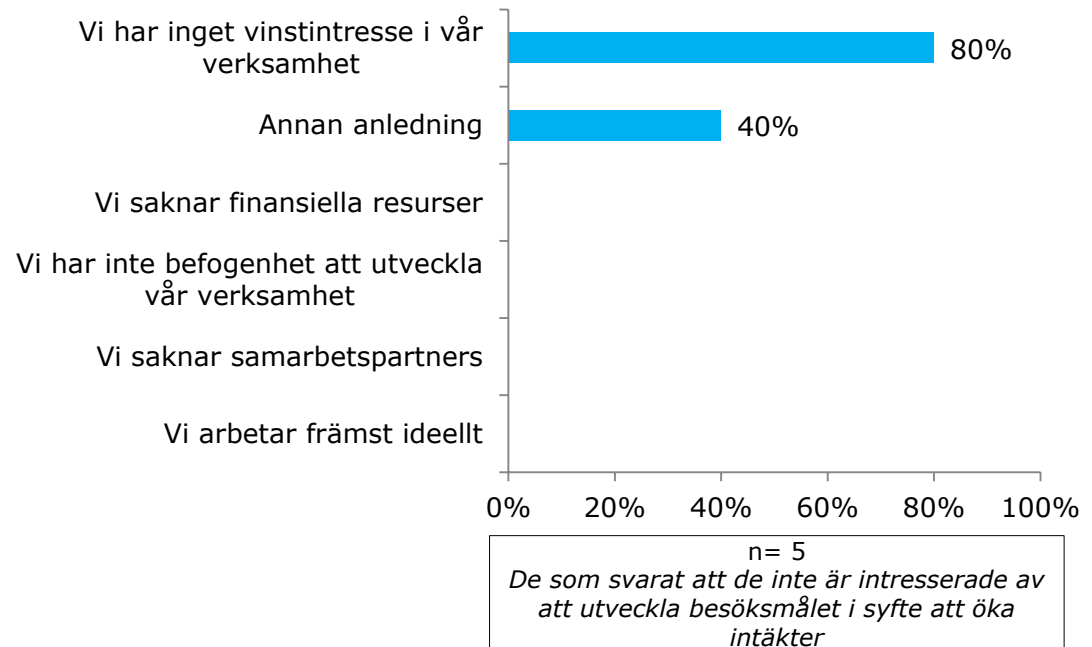

96% ÄR INTRESSERADE AV ATT UTVECKLA BESÖKSMÅLET FÖR ATT ÖKA BESÖKSMÅLETS INTÄKTER

ÄR NI INTRESSERADE AV ATT UTVECKLA ERT/ERA BESÖKSMÅL I SYFTE ATT ÖKA BESÖKSMÅLETS INTÄKTER?

VARFÖR ÄR NI INTE INTRESSERADE AV ATT UTVECKLA ERT/ERA BESÖKSMÅL FÖR ATT ÖKA BESÖKSMÅLETS INTÄKTER?

Annan anledning:

- "Det är inte vårt primära att tjäna pengar på vår verksamhet, alla utställningar har fritt inträde."
- "Marken ägs av privatperson. Vi har ingen kommunal verksamhet på plats."

7 AV 10 VILL UTVECKLA BESÖKSMÅLET GENOM MARKNADSFÖRING OCH UPPLEVELSER

Marknadsföring och upplevelser är de två sätt man främst vill utveckla besöksmålet genom

Annat:

- Barn- och familjeaktiviteter
- Bättre allmänna kommunikationer
- Komplettering med byggnad för att kunna utveckla verksamheten med konferenser mm, frigöra mer fastigheter för själva museiverksamheten mm mm
- samarbete med skolor
- samarbete med Strindbergs museum
- Skyltning till besöksmålet
- tillgänglighet i form av möjlighet för fler / alla att besöka Ales stenar samt tillgänglighet i form av digital infrastruktur
- Vi behöver vatten/avlopp, toaletter, bättre entrébyggnad.
- öka bredden på målgrupperna

HUR VILL NI UTVECKLA ERT/ERA BESÖKSMÅL?

n = 113

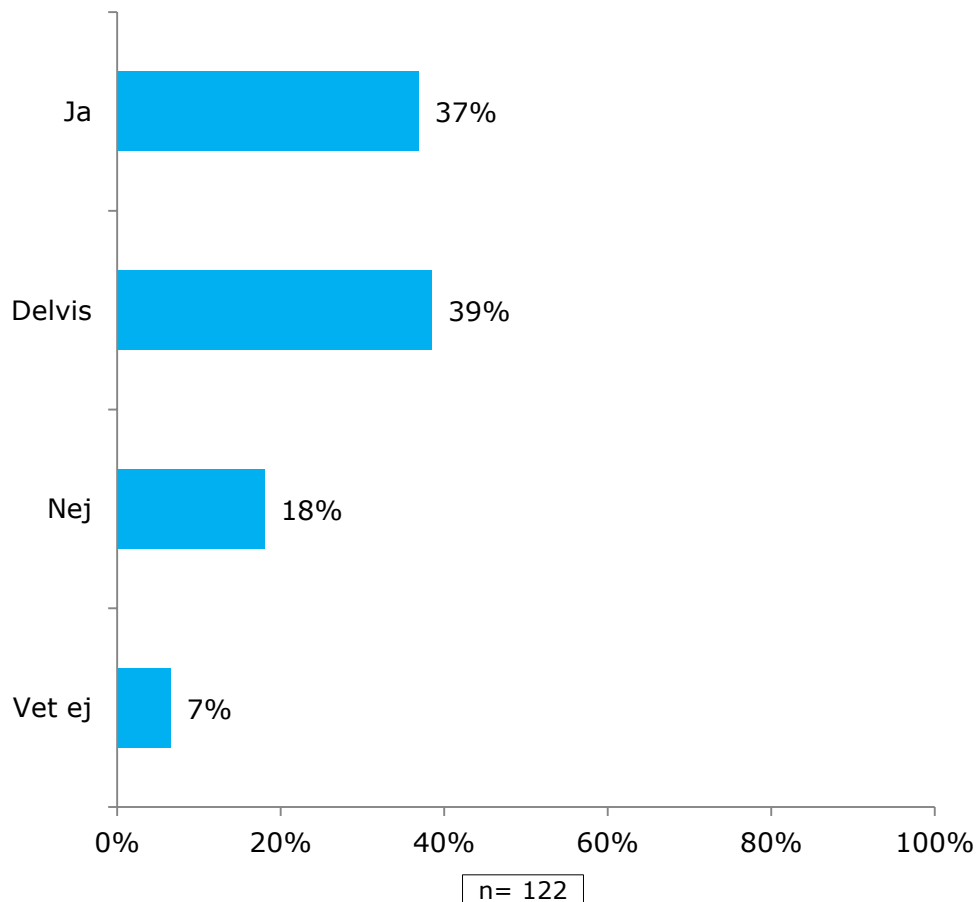
De som svarat att de är intresserade av att utveckla besöksmålet i syfte att öka intäkterna

EU-BIDRAG

NÄSTAN 4 AV 10 KÄNNER TILL ATT DET FINNS MÖJLIGHET ATT ANSÖKA OM EU-BIDRAG

KÄNNER DU TILL ATT DET FINNS MÖJLIGHET ATT ANSÖKA OM EU-BIDRAG FÖR ATT UTVECKLA KULTURMILJÖER?

18% uppger att de inte känner till att det finns möjlighet att ansöka om EU-bidrag

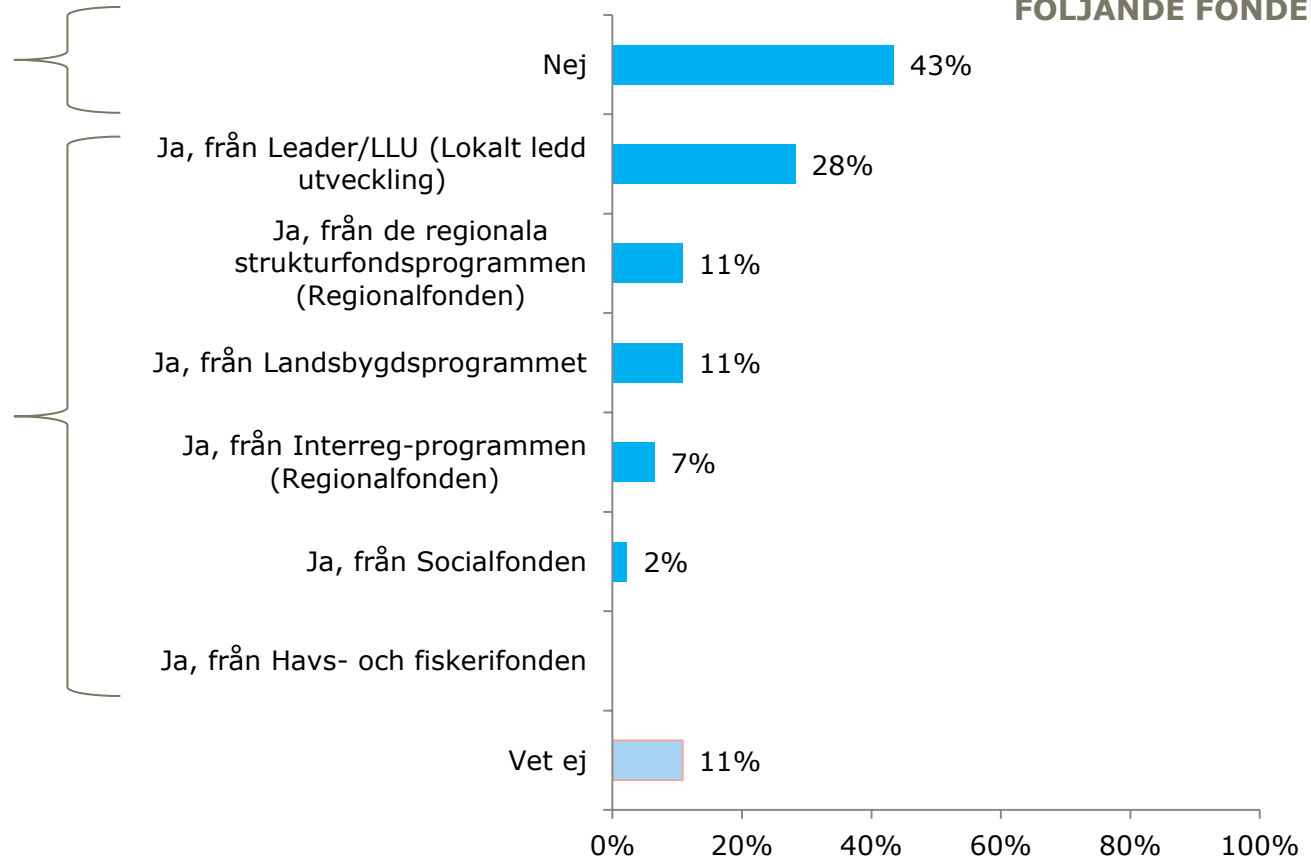
46% UPPGER ATT DE HAR FÅTT BIDRAG FRÅN EU FRÅN NÅGON AV FÖLJANDE FONDER

HAR NI FÅTT BIDRAG FRÅN EU FÖR ATT UTVECKLA ERT/ERA BESÖKSMÅL FRÅN NÅGON AV FÖLJANDE FONDER?

43% har inte fått bidrag från EU från någon av fonderna

Den fond som flest har fått bidrag ifrån är Leader/LLU

Det är inte någon som uppger att de har fått bidrag från Havs- och fiskerifonden

n=92
De som svarat att de känner till, eller att de delvis känner till att det finns möjlighet att ansöka om EU-bidrag

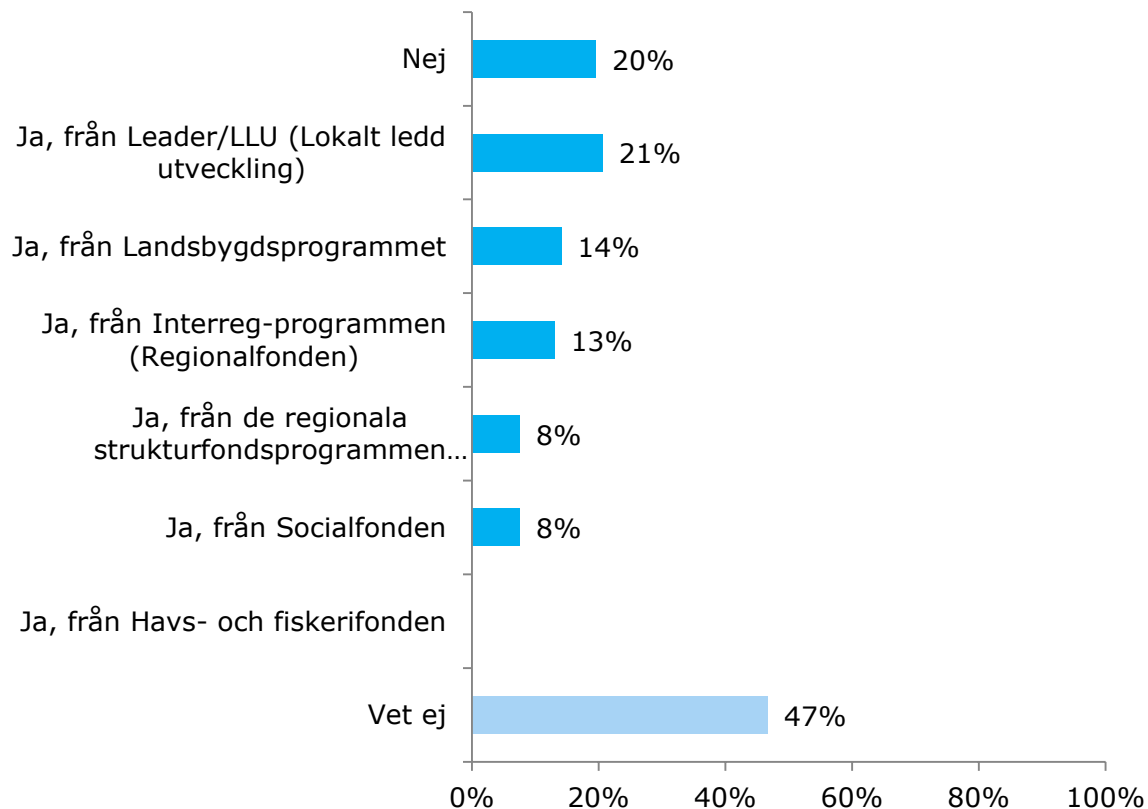
33% UPPGER ATT DE PLANERAR ATT SÖKA BIDRAG INOM TRE ÅR FRÅN NÅGON AV FÖLJANDE FONDER

PLANERAR NI INOM DEN NÄRMASTE TREÅRSPERIODEN ATT SÖKA BIDRAG FRÅN EU FÖR ATT UTVECKLA ERT/ERA BESÖKSMÅL FRÅN NÅGON AV FÖLJANDE FONDER?

Leader/LLU tycks vara den fond som flest kommer att söka EU-bidrag från inom tre år

Nästan hälften av de som har svarat vet inte om de kommer att söka EU-bidrag från någon av fonderna inom tre år

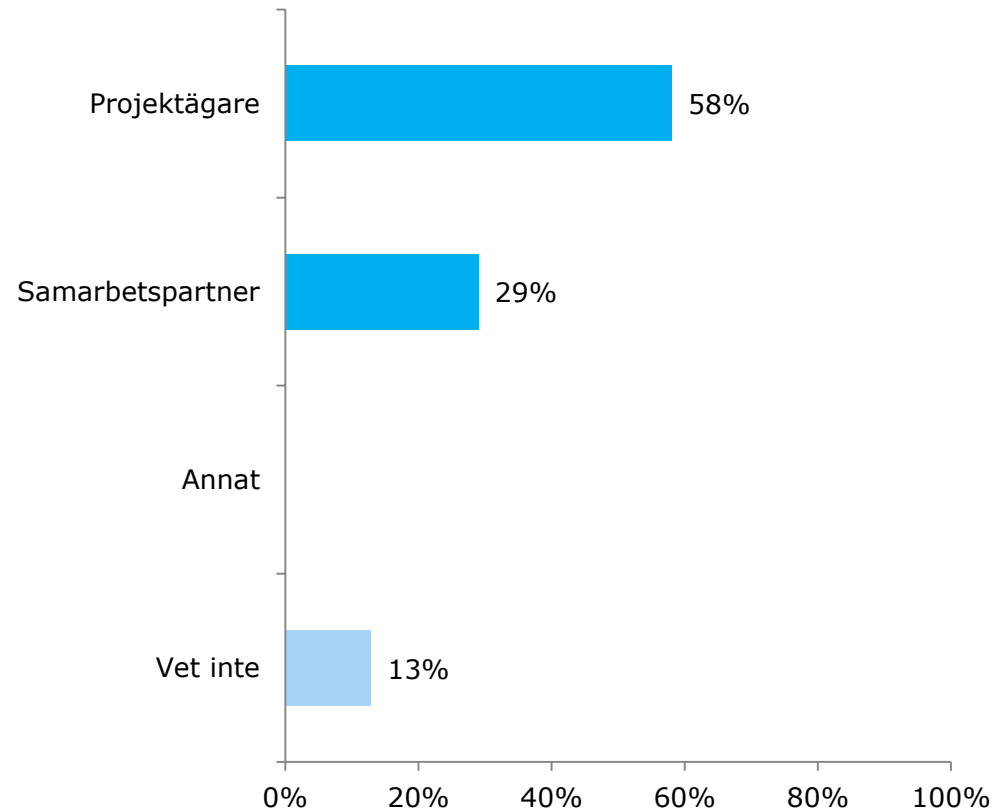

n=92
De som svarat att de känner till, eller att de delvis känner till att det finns möjlighet att ansöka om EU-bidrag

PROJEKTÄGARE ÄR DEN ROLL FLEST UPPGER ATT DE KOMMER ATT HA I PROJEKT FÖR ATT SÖKA EU-BIDRAG

VILKEN ROLL KOMMER NI HA I PROJEKTET SOM NI AVSER ATT ANSÖKA OM BIDRAG FÖR FRÅN EU?

Av de som svarat uppger 6 av 10 att de kommer att ha en roll som projektägare och 3 av 10 att de kommer att ha en roll som samarbetspartner i projektet som de avser att ansöka om EU-bidrag för

n=31
De som svarat att de kommer att söka EU-bidrag från någon av fonderna inom tre år

7 AV 10 ÄR INTRESSERADE AV ATT SÖKA EU-BIDRAG FÖR ATT FINANSIERA ETT PROJEKT

SKULLE NI VARA INTRESSERADE AV ATT SÖKA EU-BIDRAG FÖR ATT FINANSIERA ETT PROJEKT FÖR ATT UTVECKLA ERT/ERA BESÖKSMÅL?

Att söka EU-bidrag som projektägare tycks vara det man är mest intresserad av

Ja som projektägare 43%

Ja som samarbetspartner 27%

Kanske 27%

Nej 3%

0% 20% 40% 60% 80% 100%

3% är inte intresserade av att söka EU-bidrag för att finansiera ett projekt

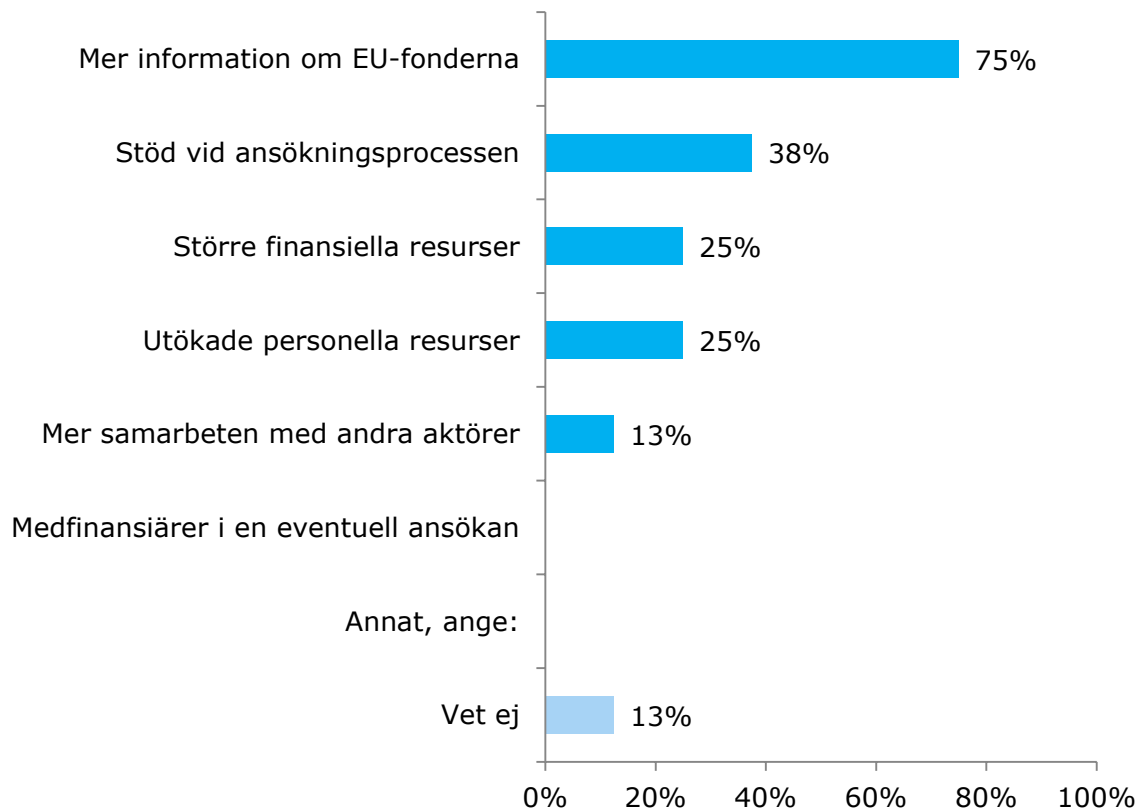
n=30

De som svarat att de inte känner till eller inte vet om de känner till att det finns möjlighet att ansöka om EU-bidrag

75% UPPGER ATT DE VILL HA MER INFORMATION OM EU-FONDERNA FÖR ATT DE SKA SÖKA EU-BIDRAG

VAD KRÄVS FÖR ATT NI SKULLE SÖKA EU-BIDRAG FÖR ATT FINANSIERA ETT PROJEKT FÖR ATT UTVECKLA ERT/ERA BESÖKSMÅL?

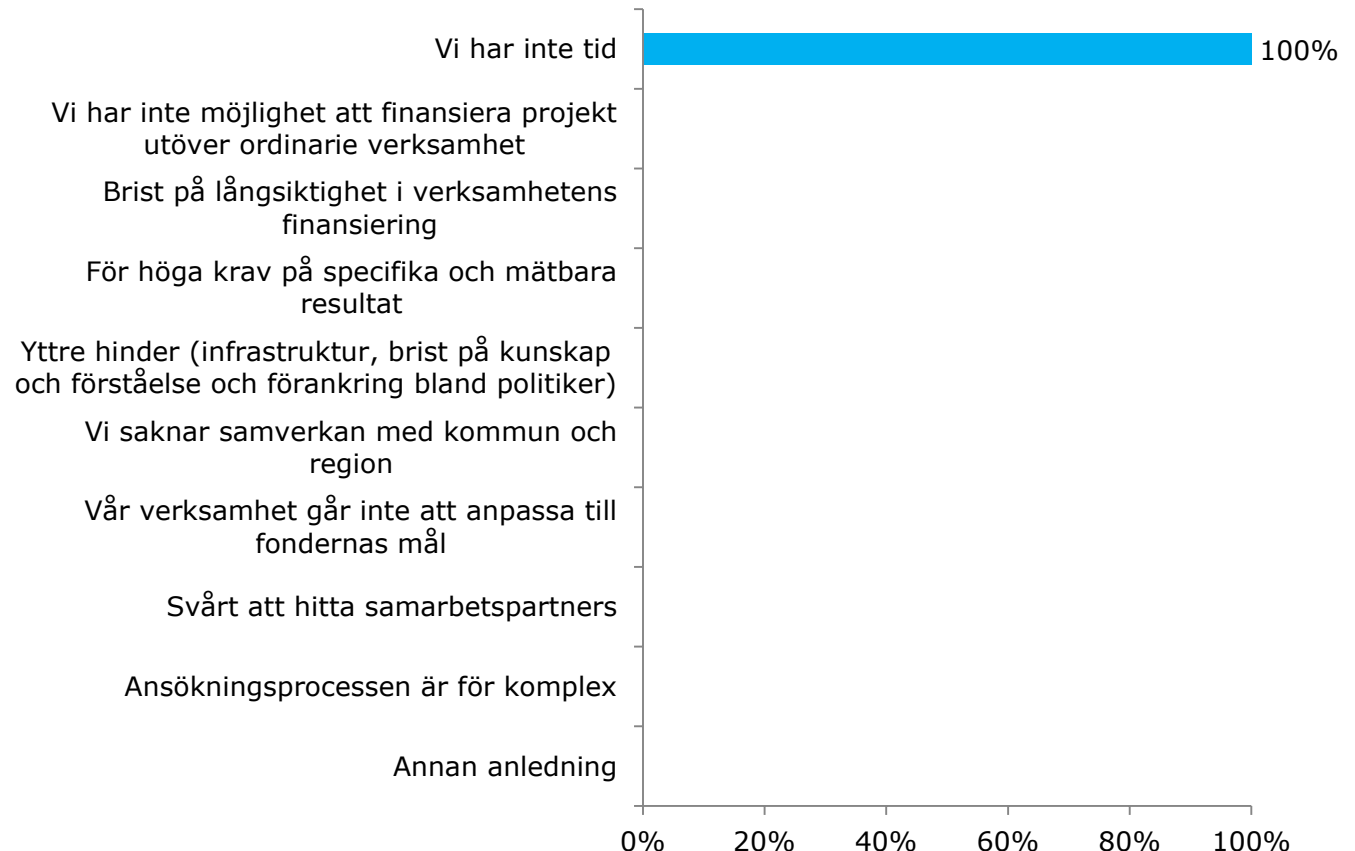
Förutom att ha mer information om EU-fonderna, vill man även ha stöd vid ansökningsprocessen, större finansiella och personella resurser samt mer samarbeten med andra aktörer för att söka EU-bidrag

n=8
De som svarat att de kanske är intresserade av att söka EU-bidrag för att finansiera ett projekt

ANLEDNINGEN TILL ATT MAN INTE ÄR INTRESSERAD AV ATT SÖKA EU-BIDRAG TYCKS VARA ATT MAN INTE HAR TID

VARFÖR ÄR NI INTE INTRESSERADE AV ATT SÖKA EU-BIDRAG?

n=1

De som svarat att de inte är intresserade av att söka EU-bidrag för att finansiera ett projekt

BILAGA 3. Beviljade kulturmiljöprojekt med koppling till besöksnäringen					
PROGRAM	PROJEKTNAMN	PROJEKTÄGARE	EU-MEDEL I SEK	OFFENTLIGT	TOTALT
Botania - Atlantica	Spotlight High-Low Coast	Kvarkenrådet rf	3 775 500	859 975	4 635 475
Botania-Atlantica	Skogens kulturarv i Kvarkenregionen	Västerbottens Museum AB	1 927 026	1 284 687	3 211 713
Botnia Atlantica	Skogens kulturarv i Kvarkenregionen	Västerbottens Museum AB	1927026	3714687	3211713
Botnia Atlantica	Projektet Kulturarvet i Nordskandinavisk gammelskog (KING 2)	Skogsstyrelsen Region Nord	1885428	1885428	3770856
Botnia Atlantica	KulturBygge	Satakunta Museum	1195875	1195875	2391750
Central Baltic	Shipwreck Heritage: Digitizing and Opening Acces to Maritime History Sources	Estonian National Heritage Board	8 827 965	2 051 046	10879011
Central Baltic	CULT IDENTITY	Riga Planning Region	8 130 996	1663164	9 794 160
Central Baltic	HANSA Hanseatic approach to new sustainable alliances	Inspiration Gotland	14 897 057	6 563 052	21 460 109
Interreg IVC	Culture and Heritage added value to Regional policies for Tourism sustainability	Municipality of South Pelion	13424319	359460	13783779
Mellersta Norrland	Strategisk besöksnäringutveckling i Västernorrland 2008-2010	Länsstyrelsen Västernorrland	11 400 000	n/a	n/a
Mellersta Norrland	Turism 2020	Jämtland Härjedalens turism	22 300 000	n/a	n/a
Mellersta Norrland	Förstudie Hedenhösland	Nämnforsens framtid	250 000		250 000
Mellersta Norrland	IMFIND	Riksarkivet	5 100 000	6 400 000	11 500 000
Mellersta Norrland	GAALTIJE - motor i den samiska turistutvecklingen	Stiftelsen GAALTIJE	3 200 000	3 600 000	6 800 000
Mellersta Norrland	Förstudie Jamtli, satsning på 1970-talsmiljö	Stiftelsen Jämtlands länsmuseum	250 000	250 000	500 000
Mellersta Norrland	Konst i världsarvet	Västernorrlands läns landsting	1 180 000	678 750	2 498 750
Mellersta Norrland	Nordeuropas första 1970-talsmiljö	Jamtli	7 200 000	7 200 000	14 400 000
Mellersta Norrland	Lögdö Bruk	Timrå kommun	1 626 000	1 701 000	3 327 000
Mellersta Norrland	Kreativ turismutveckling i Ragundadalen	Ragunda kommun	3 505 000	3 505 000	7 010 000
Mellersta Norrland	Storsjöodjurs center - stenstavik	Stenstavik Företagsförening SFF	2 642 500	2 642 500	5 285 000
Mellersta Norrland	Stenstaden Visitor Centre	Sundsvalls kommun	6 803 493	6 803 495	13 606 988
Mellersta Norrland	Nationalmuseum Norr	Jamtli	16480000	20 800 000	37280000
Mellersta Norrland	High coast art valley	Örnsköldsviks kommun	4500000	4500000	9000000
Mellersta Norrland	Besökscenter för Ulvö kulturarv	Ulvö kapellag	1650000	1650000	3300000
Mellersta Norrland	Besöksnäring för alla	Sollefteå kommun	779000	779000	1558000
Mellersta Norrland	NM Norr. Adderat värde genom konstupplevelser i världsklass och infrastruktur för regional tillväxt	Stiftelsen Jämtli	23 149 396	9 600 000	32 749 396
Nord	Sameieh Saemesnie - I det samiska rummet	Gaaltje-sydsamiskt kulturcentrum	5 400 000	10 800 000	16 200 000
Nord	Roads to Ruija	Norrbottens museum	1 184 895	2 315 430	3 500 325
Norra Mellansverige	Bergslagens Historia och framtid	Intresseföreningen Bergslagen	1 000 000	n/a	n/a
Norra Mellansverige	Förstudie - destination Siljan och Dalhalla som besöksmotor	Region Siljan	120 850	120 850	241 700
Norra Mellansverige	Besökscentrum Staberg etapp II	Länsstyrelsen Dalarnas län	2 962 240	2 962 240	6 124 480
Norra Mellansverige	Bergslagsatsningen Kultur och Turism etapp 4B	Intresseföreningen Bergslagen	8 650 000	7 850 000	16 500 000
Norra Periferin	Slow adventure Experience across Northern Europe 95	University of the Highlands and Islands	228213	152145	380358
Norra Periferin	Craft International 7.1	Hordaland County Council, Norge	8196219	n/a	15847119
Norra periferin	REGINA	Nordregio	10 237 461	2 044 973	12 282 434
Skåne-Blekinge	Ubåtarna på Stumholmen	Statens marina Museer	4 645 790	4 645 790	9 291 580
Skåne-Blekinge	Blekinges interaktiva ubåthus	Statens marina Museer	8 987 420	8 987 420	17 974 840
Skåne-Blekinge län	Entreprenörskap och kulturarv Förstudie fas 1	Länsstyrelsen i Blekinge län	403 808	403 808	807 616

PROGRAM	PROJEKTNAMN	PROJEKTÄGARE	EU-MEDEL I SEK	OFFENTLIGT	TOTALT
Skåne-Blekinge län	Repslaget på Lindholmen -utveckling av världsarvsturism	Varvshistoriska föreningen i Karlskrona	2 417 918	2 417 919	4 835 837
Småland och öarna	St Nicolai kyrodral i Visby, projektering	Föreningen Gotlands fornvänner, Länsmuseet på Gotland	945 400	1 418 100	2 363 500
Småland och öarna	S:t Nikolai Kultudral	Kulturdralen AB	3849999	5 775 000	9624999
Småland och öarna	Bergmancenter på Fårö	Fårö Utveckling AB	6 265 000	9 397 500	15 662 500
South Baltic	Four Corner Heritage	Bornholmregionen, Danmark	9 293 481	2 287 539	11 581 020
South Baltic	Seaside	Hansastaden Rostocks turistinformation, Warnemundes maritima avdelning	15 300 000	3 600 000	18 900 000
South Baltic	COWoH - Coastal World Heritage	Regionförbundet i Kalmar län	257 464	55 693	313 157
South Baltic	GAC - Growth potential of Archaeological Cultural heritage in the South Baltic	Regional municipality of Bornholm, Department of Business, Education and Labour	255 652	n/a	
Stockholm	Två museer i Fisksätra	Nacka kommun	16 982 762	7 790 987	24 773 749
Sverige Norge	Den skandinaviska resandekartan	Västarvet/Bohusläns museum	595 000	595 000	1 190 000
Sverige Norge	Bygdene dansar	Norskt Senter for folkemusikk og folkedans	504700	418000	922700
Sverige-Norge	SÖT ett samspel mellan Sundsvall, Östersund och Trondheim	Östersundskommun	4 003 000	4 650 600	8 653 600
Sverige-Norge	Lärande kulturhistoria Austrått - Klintaberg	Stiftelsen Jämtlands läns museum	1 336 212	1 336 212	2 672 425
Sverige-Norge	Museer och minnen - museer som arena för minnestråning	Stiftelsen Jämtli	734 000	734 000	1 468 000
Sverige-Norge	Norsk-svensk förskoleläroutbildning med inriktning mot kulturarv	Mittuniversitetet	1 264 600	1 264 600	2 529 200
Sverige-Norge	Fjällkunskap - en del av vårt natur och kulturarv	Naboer AB	773 147	490 387	1 263 534
URBACT	Repair - Realising the potential of abandoned military sites as an integral part of sustainable urban community regeneration	Medway Council, Storbritannien	4151619	1350531	5502150
Öresund_Kattegat-Skagerrak	Maritime inlands-past present and Future Strenght- Marifus	Innovation Science Center AB	14508666	14508666	29017332
Öresund-Kattegat-Skagerrak	Västerhavets kulturarv	Göteborgs Stadsmuseum	1736667	5058846	6795522
Öresund-Kattegat-Skagerrak	In site	Lerums kommun	134163	227277	361440
Östersjöprogrammet	AGORA 2.0 - Heritage Tourism for increased BSR Identity	Greifswalds universitet, Tyskland	19415880	6090570	25506450
Östra Mellansverige	Kreativ affärs- och besöksutveckling inom gruvturism - en förstudie	Sala silvergruva AB	250 000	250 000	500 000
Övre Norrland	De nordliga kulturtraditionerna - en tillväxtfaktor	Västerbottens museum	4 092 631	4 112 632	8 205 263
Övre Norrland	Litterär turism i Norr	Länsbiblioteket i Västerbotten	2 325 800	2 360 800	4 686 600
Övre Norrland	200 år av fred - kreativa näringar i Övre Norrland	Umeå kommun	3 063 397	3 303 400	6 366 797
Övre Norrland	Havremagasinet med Ryssen kommer	Konstnärgruppen i Luleå ek. föreing	1 052 467	1 022 167	2 074 634
Övre Norrland	Lejonströmsbron i Skellefteå	Skellefteå kommun	6 801 500	6 801 500	13 603 000
Övre Norrland	Värdskap, företagsamhet och entreprenörskap	Visit Luleå ek. förening	3 232 000	3 232 000	6 464 000
Övre Norrland	Västerbotten - Berättarnas län. Att profilera och marknadsföra ett varumärke för ökad konkurrenskraft	Regionförbundet västerbottens län	7157674	7 290 000	14447674
Övre Norrland	Turistiskt kluster i Region 8	Visit Hemavan Tärnaby AB	800000	800000	1600000
Övre Norrland	Creative Nodes- fusion	Luleå Näringsliv AB	3 700 000	3 700 000	7 400 000
Övre Norrland	Destination Capacity Building in Swedish Lapland	Swedish Lapland Visitor Board Ekonomisk förening	76 119 244	59 923 500	136 042 744
		TOTAL (SEK)	390 141 476	265 683 014	627 929 748

Riksantikvarieämbetet | 08-5191 80 00 | registrator@raa.se | www.raa.se

Daniels Per-Erik RK STAB

Från: Sofia Ali <sofia.ali@raa.se>
Skickat: den 29 maj 2017 13:28
Till: 'region.uppsala@region uppsala.se'; 'region@kronoberg.se'; 'regiongotland@gotland.se'; 'regionen@rjl.se'; 'Daniel.Persson@skane.se'; REGION HALLAND officiell e-post; 'post@vgregion.se'; 'regionen@regionorebrolan.se'; 'region@regionostergotland.se'; 'region@regionvastmanland.se'; 'landstinget.vasternorrland@lvn.se'; 'regionalutveckling@regionjh.se'; 'rg@regiongavleborg.se'; 'regionnorrboten@norrboten.se'; 'kansliet@regionvarmland.se'; 'info@region.sormland.se'; 'info@rfl.se'; 'info@regiondalarna.se'; 'kansli@regionblekinge.se'; 'regionforbundet@regionvasterbotten.se'; 'stockholm@lansstyrelsen.se'
Ämne: Rapport från RAÅ - Regionalfondens finansiering av kulturmiljöprojekt

Hej,

Under 2016 påbörjade Riksantikvarieämbetet en utvärdering av den regionala utvecklingsfonden. Fonden investerar i tillväxt och sysselsättning för att stärka den regionala utvecklingen. Riksantikvarieämbetets utvärderingen har syftat till att undersöka varför relativt lite medel fördelas till *kulturmiljöer som är besöksmål*. Slutrapporten är nu klar och finns att ta del av via följande länk: <http://samla.raa.se/xmlui/handle/raa/10847>. Om intresse finns kommer vi gärna till er för att prata om rapporten!

Med vänlig hälsning,

Sofia Ali

Sofia Ali
Utvärderare

Kulturmiljöavdelningen
Riksantikvarieämbetet/
Swedish National Heritage Board
Box 5405
114 84 Stockholm
Telefon: +46 (0)8 5191 8573
Mobil: +46 (0)73 154 62 29
E-Post: sofia.ali@raa.se
www.raa.se